

Rada Miejska w Łomiankach

Burmistrz Łomianek

Załącznik do uchwały Nr.....
Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia..... w sprawie
uchwalenia „Strategii Zrównoważonego Rozwoju
Gminy Łomianki do 2020 roku”

STRATEGIA

ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU

powiat warszawski-zachodni

województwo mazowieckie

(wersja wstępna - do dyskusji, poprawek i uzupełnień)

Łomianki, listopad 2007 rok

Szanowni Państwo, Mieszkańcy Gminy Łomianki!

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 roku jest niezmiernie ważnym dokumentem dla naszej społeczności lokalnej, bowiem wskazuje na pożądane kierunki zmian w sferze społecznej, gospodarczej, ekologicznej i przestrzennej Gminy. Ogólnie biorąc, odpowiada ona na podstawowe pytanie: *co powinniśmy zrobić, aby jak najlepiej zaspokajać zbiorowe potrzeby mieszkańców Gminy Łomianki?* mając na uwadze szanse i zagrożenia rozwojowe tkwiące w jej otoczeniu oraz silne i słabe strony, a także zasobność budżetu Gminy.

Ustalenia STRATEGII stanowiąc będą merytoryczną podstawę do prowadzenia długookresowej i systematycznej polityki rozwoju Gminy Łomianki, zmierzającej do stałej poprawy jakości życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz racjonalnego gospodarowania budżetem Gminy. Nie można bowiem skutecznie realizować jej ustaleń opierając się na metodzie „prób i błędów”, czy też na stwierdzeniach: „funkcjonujemy z dnia na dzień i jakoś to będzie” lub „nie myślmy zbyt wiele o przyszłości, bo i tak będzie inaczej niż przewidywaliśmy”. Taki sposób postępowania nie gwarantuje, zarówno obecnie, jak i w przyszłości, sukcesu w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Łomianki. Nasze roczne i kadencyjne działania muszą więc wynikać z ustaleń długookresowych. Ponadto, członkostwo Polski w Unii Europejskiej stwarza realne szanse na skorzystanie z pomocy finansowej na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć, w tym inwestycji gminnych. Jednak warunkiem wstępnym jej uzyskania jest posiadanie przez Gminę Łomianki STRATEGII i wynikających z niej szczegółowych programów i planów działania.

Rada Miejska i Burmistrz dziękują wszystkim Osobom, które - poprzez zgłaszanie swoich opinii, uwag i propozycji - w istotny sposób przyczyniły się do powstania **STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU**. Wyrażamy nadzieję, że stanie się ona płaszczyzną obywatelskiego porozumienia „ponad podziałami” wszystkich sił samorządowych, społeczno-politycznych i gospodarczych Gminy Łomianki, a w konsekwencji będzie stanowić podstawę wspólnych działań realizacyjnych dla dobra i pomyślności mieszkańców.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Łomiankach

Burmistrz Łomianek

Marek Zielski

Wiesław Pszczółkowski

Radni Miasta i Gminy Łomianki:

Marek Zielski - Przewodniczący Rady Miejskiej	
Ewa Sidorzak - Wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej	
Piotr Iwaszko	Marian Waclaw Porowski
Bogdan Ryszard Kłodkiewicz	Piotr Rusiecki
Tadeusz Krystecki	Tomasz Paweł Rusinek
Katarzyna Maria Kućkowska	Adam Janusz Salwowski
Marian Leszczyński	Henryk Staniak
Sylwia Maksim-Wójcicka	Krzysztof Marek Wawer
Bogusław Orzechowski	

Burmistrz Łomianek: Wiesław Pszczółkowski

Zastępca Burmistrza ds. Rozwoju: WOJCIECH TARNAWSKI

Zastępca Burmistrza ds. Społecznych: JOLANTA NIEGRZYBOWSKA

Skarbnik Miasta i Gminy Łomianki:

Przewodniczący Zarządów Osiedli:	Sołtysi:
Katarzyna Lewandowska - Buraków	Mieczysław Łukijańczuk - Dziekanów Bajkowy
Krzysztof Wróblewski - Dąbrowa Leśna	Anna Suska - Dziekanów Leśny
Danuta Adamiec - Dąbrowa Rajska	Krystyna Salwowska - Dziekanów Nowy
Zbigniew Żurek - Dąbrowa Zachodnia	Henryk Zieliński - Dziekanów Polski
Anna Dawidowicz - Łomianki Baczyńskiego	Wacław Królak - Kiełpin
Wojciech Borowiak - Łomianki Centralne	Krzysztof Skarbek - Kępa Kiełpińska
Jacek Jacyna - Łomianki Górne	Rafał Wojciechowski - Łomianki Chopina
Grażyna Szczypko-Kozłowska - Łomianki Majowe	Andrzej Mikołajczyk - Łomianki Dolne
Ludwik Romański - Łomianki Prochownia	Alicja Siemianowska - Sadowa
Artur Olszewski - Łomianki Równoległa	
Magdalena Wójcicka - Łomianki Stare	

Zespół do opracowania projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Łomianki:

Wojciech Tarnawski	Zastępca Burmistrza ds. Rozwoju
Jolanta Niegrzybowska	Zastępca Burmistrza ds. Społecznych
Dorota Gadomska	Koordynator ds. Polityki Przestrzennej
Arkadiusz Sidorzak	Kierownik Referatu Infrastruktury i Inwestycji
Dariusz Sierzputowski	Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Wanda Szumigłowska	Kierownik Biura Integracji Europejskiej i Rozwoju Gospodarczego, koordynator prac Zespołu
Bogdan Kłódkiewicz	Rada Miejska w Łomiankach
Sylwia Maksim - Wójcicka	Rada Miejska, Przewodnicząca Komisji Społecznej
Tomasz Rusinek	Rada Miejska w Łomiankach, Przewodniczący Komisji ds. Planowania i Zagospodarowania Przestrzennego

Konsultacja metodyczna i opracowanie dokumentu:

Dr Jacek Sierak, dr Marek Ziółkowski - *Katedra Ekonomiki i Finansów Samorządu Terytorialnego, Kolegium Zarządzania i Finansów, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa*

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	4
Część I	
Podstawowe informacje o Gminie Łomianki	11
Część II	
Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Łomianki	14
1. Szanse i zagrożenia w otoczeniu Gminy	14
2. Silne i słabe strony Gminy - diagnoza stanu istniejącego	20
Część III	
Strategiczne problemy i warianty rozwojowe Gminy Łomianki	32
Część IV	
Zrównoważony rozwój jako podstawa działań planistycznych i realizacyjnych Gminy Łomianki	37
Część V	
Cele rozwoju Gminy Łomianki.....	42
1. Zasady i przesłanki formułowania celów rozwoju	42
2. Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) i cele strategiczne	44
Część VI	
Strategiczne programy działań realizacyjnych	47
1. Cele operacyjne i zadania realizacyjne	48
2. Priorytetowe kierunki działań	56
Część VII	
Spójność Strategii rozwoju Gminy Łomianki z dokumentami strategicznymi i programowymi rządu RP i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013	57
Część VIII	
Kierunki działań na rzecz skutecznej realizacji ustaleń Strategii	61
Część IX	
Kontrola, monitoring i ocena realizacji ustaleń Strategii	67

WPROWADZENIE

W myśl rozwiązań ustawowych Władze Gminy Łomianki zobowiązane są do działań na rzecz jak najlepszego, przy danych uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych, zaspokajania zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej w sferze: społecznej, gospodarczej, ekologicznej i przestrzennej. Problemów z tym związanych nie można rozwiązywać „metodą prób i błędów”, czy też kierując się takimi zasadami, jak: funkcjonujemy z “dnia na dzień i jakoś to będzie”, "trzeba żyć dniem codziennym, nie myśleć zbyt wiele o przyszłości, bo i tak będzie inaczej niż przewidywaliśmy". Taki sposób postępowania nie gwarantuje osiągnięcia sukcesów w skutecznym zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców, a także nie sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu środkami finansowymi z budżetu gminy. W tej sytuacji nasze działania muszą być wcześniej dogłębnie przemyślane i zaplanowane w kilkunastoletniej perspektywie, a następnie sukcesywnie rok po roku realizowane.

Podstawą do tego typu działań winna być długookresowa i kompleksowa polityka rozwoju Władz Gminy Łomianki, której podstawowym instrumentem jest STRATEGIA ROZWOJU¹. Składa się ona z trzech, wzajemnie powiązanych ze sobą, etapów:

Etap 1: planowania i wyboru celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych - faza planowania i podejmowania decyzji,

Etap 2: wdrażania w życie przyjętych ustaleń - faza realizacji podjętych ustaleń,

Etap 3: monitorowania, kontroli i oceny wykonania przyjętych ustaleń - faza nadzoru przebiegu realizacji przyjętych ustaleń, a także podstawa do ewentualnych ich korekt i uzupełnień.

Długookresowa i kompleksowa polityka rozwoju Gminy Łomianki winna być oparta o następujące zasady (dotyczy to również realizacji jej ustaleń):

ZASADA 1 - ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU², czyli „uznawanie nadrzędności wymogów ekologicznych w stosunku do procesów rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni gminy”. Innymi słowy, dalszy rozwój gminy nie może dokonywać się „kosztem” środowiska przyrodniczego, a więc musi respektować oszczędną produkcję i konsumpcję oraz gospodarkę terenami, a także uwzględniać przyszłościowe

¹ STRATEGIE ROZWOJU GMIN uzyskały usankcjonowanie prawne w ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006r. Nr 227, poz. 1658). W art. 9 ustawodawca stwierdza, że: „Strategiami rozwoju są: strategia rozwoju kraju, strategie sektorowe, strategie rozwoju województw, o których mowa w art.11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz 1590, z późn. zm.) oraz strategie rozwoju lokalnego, w tym strategie rozwoju powiatów oraz strategie rozwoju gmin”.

² Zgodnie z art.3 pkt 50 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska - zrównoważony rozwój „to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

konsekwencje ekologiczne podejmowanych dzisiaj decyzji. Zachowanie istniejących zasobów ekologicznych oraz dobry stan czystości środowiska przyrodniczego jest jednym z podstawowych warunków podnoszenia jakości życia mieszkańców gminy. Takie postępowanie jest zgodne z zapisami Konstytucji RP i innych ustaw oraz wymogami Unii Europejskiej.

ZASADA 2 - RACJONALNEGO GOSPODAROWANIA polegająca na „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonych efektów”. Jest to także zgodne z zapisem art. 35 Ustawy o finansach publicznych, który stanowi, że „wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, umożliwiającą terminową realizację zadań publicznych oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań”.

ZASADA 3 - PARTNERSTWA (PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ), czyli wspólne podejmowanie działań przez władze gminy, podmioty publiczne, organizacje pozarządowe i sektor prywatny. Innymi słowy chodzi tu o „uspołecznienie procesu zarządzania rozwojem gminy”, czyli włączanie, w prace planistyczne i realizacyjne dotyczące dalszego rozwoju gminy, jak najszerszego grona mieszkańców i reprezentantów społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe) oraz lokalnych przedsiębiorców. Taki sposób postępowania pozwala na wypracowanie kierunków działań zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców. Tym samym opracowane wspólnie dokumenty strategiczne (w tym strategia rozwoju gminy) nie funkcjonują jako „dokumenty władzy gminnej”, ale są dokumentami całej społeczności lokalnej i stanowią wspólną podstawę koordynacji działań realizacyjnych różnych podmiotów tak, by uzupełniały się i miały efekt synergiczny. Takie podejście pozwala więc na to, aby nawiązywał się partnerski dialog w układzie: władze gminy - społeczność lokalna.

ZASADA 4 - SPÓJNOŚCI, czyli zgodności zapisów STRATEGII z aktualnymi dokumentami krajowymi i województwa mazowieckiego o charakterze strategicznym i programowym.

ZASADA 5 - OTWARTOŚCI, czyli możliwości aktualizacji zapisów STRATEGII, jeśli pojawią się istotne okoliczności merytoryczne.

Dostrzegając konieczność prowadzenia długookresowej i systematycznej polityki rozwoju, w celu jak najlepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców, Władze Gminy Łomianki podjęły decyzję o aktualizacji dotychczas obowiązującej STRATEGII³, czego efektem jest niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU (w skrócie STRATEGIA). Do podstawowych merytorycznych przesłanek stojących u podstaw tej aktualizacji zaliczyć należy:

- Członkostwo Polski w Unii Europejskiej i wynikające z tego możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy pomocowych tej organizacji na współfinansowanie projektów rozwojowych, w tym inwestycyjnych,
- Zapewnienie kompatybilności (spójności) strategicznych kierunków i celów rozwoju Gminy Łomianki z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu Polski i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 - jest to wstępny warunek ubiegania się o współfinansowanie środkami unijnymi realizacji projektów gminnych,

³ „Strategia rozwoju Łomianek do 2014 roku” - uchwała RM z dnia 19.06.2002 roku

- Sukcesywne wdrażanie w życie zasad: racjonalnego gospodarowania, zrównoważonego rozwoju i partycypacji społecznej,
- Konieczność weryfikacji i aktualizacji istniejących oraz wprowadzenia nowych zadań realizacyjnych.

STRATEGIA umożliwia bardziej efektywnie gospodarować ograniczonymi zasobami (ludzkimi, rzeczowymi, ekologicznymi i finansowymi), przewidywać problemy, które mogą się pojawić w niedalekiej przyszłości, by odpowiednio wcześniej zacząć im przeciwdziałać. Umożliwia ona uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych działań realizacyjnych. Pozwala to na uniknięcie realizacji projektów ad hoc, nie powiązanych ze sobą logicznie i nie wpisujących się w ciąg przyczynowo-skutkowy. STRATEGIA pokazuje, że planowane do realizacji zadania (projekty) są konsekwencją strategicznego myślenia o rozwoju Gminy Łomianki. Jest to bardzo ważna przesłanka i uzasadnienie przy ubieganiu się o zewnętrzne środki finansowe, w tym środki pomocowe Unii Europejskiej.

STRATEGIA ma charakter otwarty, co pozwala na elastyczne dostosowywanie i korygowanie celów rozwoju i zadań realizacyjnych w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne. Jednak podstawą modyfikacji jej zapisów powinny być wyłącznie względy merytoryczne. Dlatego STRATEGIA nie jest dokumentem dla dokumentu, ale stanowi podstawowy instrument prowadzonej długookresowej i kompleksowej polityki rozwoju Gminy Łomianki.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU prezentuje w swej treści długookresowy program działania, określający misje rozwoju i strategiczne cele jej rozwoju oraz wskazujący sposoby ich wykonania w postaci celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć). Odpowiada ona na podstawowe pytanie: CO POWINNIŚMY ZROBIĆ, ABY JAK NAJLEPIEJ ZASPOKAJAĆ ZBIOROWE POTRZEBY MIESZKAŃCÓW GMINY ŁOMIANKI?, mając oczywiście na uwadze istniejące ramowe warunki jej bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju, takie jak:

- obowiązujące przepisy ustrojowo-prawne i finansowe (ustawy i rozporządzenia),
- kierunki, priorytety i cele rozwoju Unii Europejskiej, Polski i województwa mazowieckiego,
- sytuację gospodarczą kraju (koniunkturę gospodarczą),
- rozmiary środków finansowych przeznaczanych z budżetu państwa na finansowanie działań w sferze: społecznej (przeciwdziałanie bezrobociu, edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne), gospodarczej (pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw), infrastruktury technicznej (drogi, komunikacja publiczna) oraz ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, będący źródłem jej silnych i słabych stron,
- zasobność budżetu Gminy oraz możliwości pozyskiwania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Głównym motywem opracowania dokumentu pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 roku była potrzeba stworzenia merytorycznych podstaw do prowadzenia długookresowej i kompleksowej polityki jej rozwoju zmierzającej do:

- stałej poprawy standardu życia i pracy oraz kształtowania proekologicznych postaw mieszkańców,
- aktywizacji mieszkańców do działań prospołecznych i ich integracji wokół działań prorozwojowych, zgodnie z zasadą partycypacji społecznej,
- ochrony cennych walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz doprowadzenie jego stanu czystości do standardów Unii Europejskiej, zapewniających zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego,
- ochrony walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- tworzenia jak najlepszych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego (ekologicznie bezpiecznego) jako podstawy do zmniejszania się rozmiarów bezrobocia oraz wzrostu dochodów ludności i budżetu Gminy,
- prowadzenia aktywnej działalności promocyjnej Gminy, a przede wszystkim jej walorów i zasobów (silnych stron), czyli wskazującej na jej atrakcyjność lokalizacyjną dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców, z uwzględnieniem racjonalnej gospodarki terenami.
- efektywnego wykorzystywania środków finansowych z budżetu Gminy, zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania,
- ubiegania się o pomocowe środki finansowe z Unii Europejskiej oraz pozyskiwanie ich z innych źródeł zewnętrznych na realizację zadań gminnych,
- nawiązywania nowej i rozwoju istniejącej partnerskiej współpracy Władz Gminy Łomianki z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami funkcjonującymi na jej terenie oraz osobami chcącymi współpracować na zasadach wolontariatu przy rozwiązywaniu konkretnych problemów, z powiatem warszawskim-zachodnim oraz z gminami sąsiednimi, w tym z m.st. Warszawą w celu rozwiązywania wspólnych problemów, a także z gminami zagranicznymi.

Należy wyraźnie podkreślić, że STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 roku nie jest „gotową receptą na sukces”, czy też „spisem szczegółowego postępowania”. Jest natomiast dokumentem, wskazującym strategiczne kierunki działań realizacyjnych na rzecz likwidacji istniejących problemów w sferze: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, ekologicznej i przestrzennej, na których powinna być skoncentrowana uwaga Władz Gminy Łomianki w perspektywie 2020 roku. Skuteczna realizacja zapisów STRATEGII zależeć będzie od systematyczności i determinacji w działaniach realizacyjnych zarówno obecnych, jak i przyszłych Władz Gminy Łomianki, a także sprzyjających uwarunkowań, tkwiących w jej otoczeniu (sytuacja w skali Unii Europejskiej, Polski i województwa mazowieckiego).

Proces opracowywania niniejszego dokumentu podzielono (zgodnie z metodyką planowania strategicznego) na następujące merytoryczne etapy:

ETAP I - Przeprowadzenie analizy uwarunkowań rozwoju Gminy Łomianki (uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne oraz wskazanie głównych problemów dalszego jej rozwoju,

ETAP II - Określenie generalnego celu kierunkowego (misji rozwoju) i celów strategicznych Gminy Łomianki,

ETAP III - Sformułowanie strategicznych programów działań realizacyjnych, zawierających zestaw celów operacyjnych oraz kierunków działań (planowanych przedsięwzięć), służących

realizacji ustalonych strategicznych celów rozwoju Gminy Łomianki oraz wskazania priorytetów realizacyjnych,

ETAP IV - Wskazanie głównych uwarunkowań oraz zasad monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategicznych.

Niniejszy dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU jest spójna z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu:

Krajowym:
Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności) - dokument określa cele, priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013
Województwa mazowieckiego:
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku (aktualizacja)
Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Stąd też, cele rozwoju i kierunki działań zawarte w STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w wyżej wymienionych dokumentach. Umożliwia to, z punktu widzenia formalnego, ubieganie się Gminy Łomianki o dofinansowanie przewidzianych do realizacji przedsięwzięć rozwojowych (projektów), w tym inwestycji gminnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

Ponadto, przy opracowywaniu STRATEGII wzięto pod uwagę ustalenia następujących dokumentów strategicznych oraz programowych powiatu warszawskiego-zachodniego i Gminy Łomianki:

- Strategia Rozwoju Powiatu Warszawskiego-Zachodniego do 2015 roku,
- Strategia rozwoju Łomianek do 2014 roku.

Opracowując dokument pt. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU posłużono się metodą ekspercko-społeczno, akceptowaną przez organy decyzyjne Unii Europejskiej. Burmistrz Łomianek powołał Zespół ds. aktualizacji strategii rozwoju, którego zadaniem było przygotowanie wstępnej wersji dokumentu. Następnie został on poddany opiniowaniu, ocenie i weryfikacji przez Radnych, Rady Osiedlowe i Sołectkie oraz mieszkańców.

W tej sytuacji proces opracowywania STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU miał charakter uspołeczniiony, a więc został spełniony wymóg formalny i merytoryczny Unii Europejskiej.

CZEŚĆ I

PODSTAWOWE INFORMACJE

O GMINIE ŁOMIANKI

Gmina Łomianki jest gminą miejsko-wiejską, graniczącą z m. st. Warszawa (odległość od centrum Łomianek do centrum stolicy wynosi ok. 16 km) oraz gminami: Czosnów, Izabelin i po przeciwnej stronie Wisły z Jabłoną. Gmina wchodzi w skład powiatu warszawskiego-zachodniego. Ogólna jej powierzchnia wynosi 3883 ha (w tym miasto - 840 ha), co stanowi 7,15% ogólnej powierzchni powiatu. Granicami miasta objęte są osiedla: Buraków-Wrzosów, Dąbrowa Leśna, Dąbrowa Zachodnia, Dąbrowa Rajska, Osiedle Równoległa, Łomianki Centralne, Górne, Trylogia, Powstańców, Majowe, Fabryczne, Prochownia, Pawłowo, Baczyńskiego i Stare. Część wiejską gminy tworzą sołectwa: Dziekanów Leśny, Nowy i Polski, Kępa Kiełpińska, Kiełpin, Łomianki Dolne i Sadowa.

Gmina Łomianki położona jest między Puszcą Kampinoską i rzeką Wisłą. Na jej terenie znajduje się wiele cennych ekologicznie obszarów, o czym świadczy fakt, że 30% ogólnej powierzchni Gminy objęte jest formami ochrony przyrody o znaczeniu ponadlokalnym - Kampinoski Park Narodowy, Dolina Wisły to obszary wchodzące w skład europejskiego systemu NATURA 2000. Istnieją dwa rezerwaty przyrody: „Jezioro Kiełpińskie” i „Ławice Kiełpińskie”. Obszar Gminy wchodzi w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i położony jest w całości w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego. Znaczący, jak na warunki województwa mazowieckiego, blisko 9% udział wód otwartych w ogólnej powierzchni Gminy, tj. wody Wisły, ciąg jezior starorzecza Wisły: jez. Ostrowskie, Pawłowskie, Fabryczne, Wiejskie, Kiełbińskie i Dziekanowskie - połączone rowem melioracyjnym zwanym Dziekanowską Strugą, a na fragmencie kanałem Ostrowskim. Wszystkie te akweny wodne oraz Puszcza Kampinoska stanowią zaplecze letniej turystyki i rekreacji dla mieszkańców Gminy i Warszawy.

Gmina Łomianki w otoczeniu jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz „bogata” Gmina. W efekcie, w ostatnich kilkunastu latach, rozwija się ona dynamicznie, czego wyrazem jest stały wzrost liczby mieszkańców i podmiotów gospodarczych. W dużym stopniu jest to także wynik „renty położenia”, czyli sąsiedztwa m. st. Warszawy, która jest miejscem pracy i korzystania z szeroko pojętych usług (edukacja, ochrona zdrowia, kultura, sport) dla sporej części mieszkańców. Gmina Łomianki jako pierwsza z gmin podwarszawskich uruchomiła własną komunikację autobusową z Warszawą (1.05.1991r. - linia „Ł”). Od 1.01.1997r. utworzono jednoosobową Spółkę Gminy pod nazwą „Komunikacja Miejska Łomianki” Sp. z o.o. - obecnie posiada 23 autobusy i przewozi dziennie ok. 10 tys. pasażerów.

W latach 2001-2006 liczba ludności Gminy Łomianki według faktycznego miejsca zamieszkania (liczona przez Główny Urząd Statystyczny) zwiększyła się z 19 668 osób do 22 155 osób, czyli o 12,6%. W tym okresie liczba mieszkańców miasta wzrosła z 14 124 osób do 15 850 osób, czyli o 12,2%, zaś obszarów wiejskich z 5 544 osób do 6 305 osób, czyli o 13,7%. Szybszy więc był rozwój ludnościowy obszarów wiejskich niż miasta. Przyrost ludności Gminy był przede wszystkim wynikiem dodatniego salda migracji, bowiem przyrost naturalny był bliski zeru⁴. Struktura ludności Gminy Łomianki pod względem ekonomicznych grup wiekowych wskazuje, że jest ona relatywnie młoda, bowiem ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 22,2%, w wieku produkcyjnym - 65,2% oraz poprodukcyjnym tylko 12,6% ogółu mieszkańców⁵. Gęstość zaludnienia w Gminie Łomianki wynosi 538 osób/km², a więc jest relatywnie wysoka. Prognoza demograficzna zakłada stałą tendencję wzrostową liczby ludności Gminy Łomianki, zwłaszcza na terenach wiejskich. Według niej liczba ludności ogółem wzrośnie z 22,6 tys. w 2007 roku do 28,2 tys. w 2020 roku, tj. o 24,8%, w tym na terenie miasta z 15,9 tys. do 17,2 tys., tj. o 8,2%, zaś na terenach wiejskich z 6,7 tys. do 11 tys., tj. o 64,2%⁶.

Z kolei, o atrakcyjności gospodarczej Gminy Łomianki świadczy dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych. Otóż, według ewidencji prowadzonej przez Burmistrza Łomianek liczba podmiotów gospodarczych, w latach 2000-2006, wzrosła z 2977 do 3419, czyli o 14,9%. Jednak nie są to faktyczne liczby podmiotów działających na terenie Gminy, bowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami, osoby fizyczne dokonują wpisów według miejsca zameldowania. W związku z tym w ewidencji figurują również osoby, które nie prowadzą działalności gospodarczej na terenie Gminy. Ponadto, w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było w końcu 2006 roku: 41 spółek i 1 kółko rolnicze. W przypadku spółek liczba ta nie jest również dokładna, bowiem ich wspólnicy rejestrowani są jako indywidualni przedsiębiorcy, co oznacza, że kilka wpisów w rejestrze może dotyczyć jednego przedsiębiorstwa⁷.

Gmina Łomianki jest typową gminą podmiejską (podwarszawską dzielnicą mieszkaniową), przez część swoich mieszkańców traktowana tylko jako „sypialnia”, z jednorodzinną zabudową z działalnością gospodarczą głównie o charakterze usługowo-handlowym oraz produkcyjnym (często zlokalizowaną wśród zabudowy mieszkaniowej). Intensywna zabudowa mieszkaniowa obejmuje miasto Łomianki, ale także sołectwa Kiełpin i Sadowa. Obszary nieurbanizowane to tereny położone pomiędzy układem starorzeczy a samą Wisłą oraz tereny, głównie leśne, w granicach Kampinoskiego Parku Narodowego. Procesy rozwojowe w Gminie Łomianki, w ostatnich kilkunastu latach, charakteryzowały się

⁴ Liczba ludności Gminy Łomianki według faktycznego miejsca zamieszkania (według GUS), w omawianym okresie, była wyższa od tej, która znajduje się w ewidencji Urzędu Miejskiego w Łomiankach, bowiem obejmuje ona tylko osoby zameldowane na pobyt stały. Liczba ludności Gminy według miejsca zameldowania na pobyt stały wynosiła w dniu 31 grudnia 2006 roku - 20 159, czyli była mniejsza o 1996 osób od liczby mieszkańców według faktycznego miejsca zamieszkania.

⁵ Według danych Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

⁶ Na podstawie *Koncepcji systemu wodociągowo-kanalizacyjnego Gminy Łomianki - Wstępne Studium Wykonalności*, GIG - Zakład Ochrony Wód, Katowice 2007

⁷ Według danych Referatu Ewidencji Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Łomiankach.

dużą dynamiką i żywiołowością (jest to charakterystyczna cecha, która występuje we wszystkich gminach tzw. „wianuszka warszawskiego”) i jednocześnie nawarstwiający się zaległościami w wyposażaniu terenów w infrastrukturę techniczną. Wytworzyła się więc luka infrastrukturalna, która ujemnie wpływa na poziom życia mieszkańców i stan środowiska przyrodniczego. W efekcie inwestycje mieszkaniowe i gospodarcze były i są nadal prowadzone na terenach nieuzbrojonych, w tym na terenach rolnych i cennych przyrodniczo (powoduje to postępującą ich degradację). Żywiołowość rozwoju była także skutkiem braku długookresowej polityki przestrzennej Gminy, której wyrazem są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (tylko 1% ogólnej jej powierzchni jest nimi objęta). Dodatkowo dochodzi do tego fakt pogarszającej się wydolności układu drogowego wewnątrzgminnego i pogłębiających się trudności komunikacyjnych w relacji z otoczeniem, zwłaszcza z Warszawą. Przez teren Gminy Łomianki (dzieląc ją praktycznie na dwie części) przebiega ważny szlak komunikacyjny o znaczeniu transeuropejskim, a mianowicie odcinek drogi krajowej Nr 7 w relacji: Gdańsk - Warszawa - Kraków - Chyżne. Jest to także podstawowa droga kołowa, umożliwiająca mieszkańcom Gminy i gmin sąsiednich dojazd do Warszawy. W związku z tym jest ona bardzo obciążona ruchem samochodowym (tranzytowym i lokalnym), co powoduje ogromne „korki” zwłaszcza w godzinach porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego. Niestety brak jest wiążących decyzji, co do przebiegu planowanej obwodnicy Łomianek (trasa ekspresowa S 7), która by odciążała ul. Kolejową od ruchu tranzytowego. Jest to przyczyną powstania głębokich konfliktów, podziałów i dezintegracji społeczności lokalnej. Utrzymywanie się tego stanu rzeczy w przyszłości będzie negatywnie wpływać na poziom życia mieszkających już na terenie Gminy osób oraz warunki funkcjonowania istniejących podmiotów gospodarczych, a także będzie przyczyną spadku jej atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i przedsiębiorców.

Na terenie Gminy Łomianki zlokalizowane są trzy placówki o uznanej randze w kraju: Instytut Badań nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomiankach, Centrum Badań Ekologicznych Polskiej Akademii Nauk w Dziekanowie Leśnym oraz Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. Prof. Józefa P. Brudzińskiego w Dziekanowie Leśnym.

W Gminie Łomianki funkcjonują liczne organizacje pozarządowe - stowarzyszenia i fundacje, zajmujące się problemami lokalnej społeczności.

CZEŚĆ II

ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI

Ocena stanu istniejącego w Gminie Łomianki oraz postulaty i wnioski zgłoszone w trakcie prac Zespołu ds. Strategii Rozwoju oraz konsultacji społecznych stały się merytoryczną podstawą do:

PO PIERWSZE - wskazania kluczowych zewnętrznych uwarunkowań, czyli zdarzeń, zjawisk, tendencji i procesów, mających miejsce w otoczeniu oraz wpływających pozytywnie lub negatywnie na dalszy rozwój Gminy (obecnie lub w przyszłości), czyli zaprezentowanie jej szans i zagrożeń rozwojowych⁸,

PO DRUGIE - identyfikacji podstawowych wewnętrznych uwarunkowań jej dalszego rozwoju, wynikających z obecnej sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, ekologicznej, przestrzennej i dziedzictwa kulturowego, czyli przedstawienie silnych i słabych stron Gminy (jest to samoocena stanu istniejącego)⁹.

1. Szanse i zagrożenia w otoczeniu Gminy

Analiza uwarunkowań zewnętrznych zorientowana była na otoczenie Gminy Łomianki. Skala i tempo jej rozwoju, a tym samym poziom zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców jest bowiem w bardzo dużym stopniu zależne od otoczenia, które oddziałuje na nią wywierając stały wpływ - pozytywny lub negatywny. Oddziaływania te tworzą uwarunkowania zewnętrzne (aktualne i przewidywane w przyszłości) w postaci zestawu szans

⁸ Przez **szansę** należy rozumieć czynniki, zdarzenia, okoliczności, zjawiska i procesy występujące w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają korzystny (pozytywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Szanse sprzyjają więc rozwojowi gminy. Przez **zagrożenie** należy rozumieć uzasadnione zjawisko, okoliczność, zdarzenie lub proces występujący w otoczeniu gminy (powiatowym, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym), które mają niekorzystny (negatywny) wpływ na jej obecne funkcjonowanie i dalszy rozwój. Zagrożenia stanowią więc bariery, utrudnienia w rozwoju gminy. Mogą być także przyczyną konieczności poniesienia dodatkowych kosztów związanych z jej bieżącym funkcjonowaniem i dalszym rozwojem (np. dopłata z budżetu gminy do oświaty, bowiem przekazywana subwencja oświatowa nie pokrywa pełnych kosztów, dopłata do remontów dróg powiatowych).

⁹ Przez **silne strony** należy rozumieć szeroko rozumiane walory i zasoby gminy. Ponadto zaliczyć do nich można również umiejętności władz gminy w zakresie zarządzania, tworzenia lokalnego klimatu dla przedsiębiorczości w celu stymulowania i wspierania rozwoju gospodarki lokalnej, współpracy z organizacjami pozarządowymi, aktywności w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć o charakterze publicznym. Z kolei **słabe strony** są konsekwencją ograniczeń (niedoborów) szeroko rozumianych walorów i zasobów gminy. Duża liczba słabych stron gminy osłabia jej zdolność do konkurencyjności z innymi w pozyskiwaniu inwestorów, nowych mieszkańców i turystów oraz zewnętrznych środków finansowych, a także ogranicza skalę i dynamikę jej dalszego rozwoju.

i zagrożeń dla bieżącego funkcjonowania i dalszego rozwoju Gminy Łomianki. Nie ulega wątpliwości, że skuteczne rozwiązywanie szeregu problemów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i ekologicznych występujących obecnie na terenie Gminy Łomianki jest silnie uzależnione od sytuacji w otoczeniu, które oddziałuje na nią wywierając stały wpływ - pozytywny lub negatywny.

Systematyczne śledzenie zmian w otoczeniu pozwala Władzom Gminy Łomianki wykorzystywać szanse (sposobności) i unikać zagrożeń rozwojowych. Innymi słowy chodzi tu z jednej strony o maksymalne wykorzystywanie pojawiających się szans dla zdynamizowania rozwoju, z drugiej zaś - minimalizowanie zagrożeń, które mogą mieć negatywny wpływ na skalę i tempo rozwoju Gminy Łomianki (jest to swoista "ochrona" przed niesprzyjającym otoczeniem).

Na zewnętrzne uwarunkowania Gminy Łomianki składają się następujące okoliczności i procesy zachodzące w:

- otoczeniu międzynarodowym - ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza, kierunki i priorytety rozwoju Unii Europejskiej oraz rozmiary środków pomocowych przeznaczonych dla poszczególnych państw członkowskich,
- otoczeniu krajowym i regionalnym (województwo mazowieckie) - polityki sektorowo-branżowe oraz regionalna i zagospodarowania przestrzennego, w tym układu drogowego i transportu publicznego,
- otoczeniu warszawskim - skala i dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego Warszawy, skłonność jej władz do współdziałania z sąsiednimi gminami w rozwiązywaniu wspólnych problemów na zasadach partnerskiej współpracy,
- otoczeniu ekonomicznym - dynamika rozwoju gospodarczego, w tym rolnictwa, wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu,
- otoczeniu społecznym - zmiany w stylu życia, preferencji konsumpcyjnych, form spędzania wolnego czasu, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu obywateli i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- otoczeniu prawnym - podstawy ustrojowo-prawne funkcjonowania i rozwoju państwa, społeczeństwa, samorządu terytorialnego,
- otoczeniu ekologicznym - kierunki i priorytety działań, społecznych, organizacyjnych i technicznych na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania jego degradacji.

Na dzień dzisiejszy, główne bariery ograniczające skalę i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Łomianki tkwią przede wszystkim w jej otoczeniu, zaś władze stanowiące (Rada Miejska) i wykonawcze (Burmistrz) praktycznie nie mają żadnego wpływu na to, co się w nim dzieje. Mogą jedynie stale śledzić (monitorować) zmiany w otoczeniu, co umożliwi zidentyfikowanie obecnych i przyszłych zagrożeń oraz szans rozwojowych Gminy Łomianki. Szczególnie niekorzystny wpływ na jej funkcjonowanie i dalszy rozwój ma obecnie:

- ograniczanie wydatków z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, pomoc socjalną, edukację, kulturę i sztukę, bezpieczeństwo publiczne, a także

zmniejszające się rozmiary przekazywanych do budżetów jednostek samorządu terytorialnego - dotacji i subwencji,

- brak systemowych rozwiązań w sektorze gospodarczym, w tym w rolnictwie,
- gwarantujących w dłuższym okresie stabilność i opłacalność produkcji,
- niestabilne przepisy prawa,
- bariery biurokratyczne i skomplikowane procedury (czaso- i kosztochłonne) w pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Jeśli ta niekorzystna sytuacja będzie się nadal utrzymywać, to w rezultacie tempo rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Łomianki będzie wolniejsze, co w konsekwencji będzie powodowało mniejsze wpływy do budżetu, co przy konieczności zabezpieczenia środków finansowych na działalność bieżącą skutkować będzie ograniczaniem wydatków inwestycyjnych. W efekcie trzeba będzie odkładać w czasie realizację wielu niezbędnych inwestycji gminnych. W konsekwencji środowisko życia i pracy mieszkańców Gminy Łomianki nie będzie ulegało systematycznej i odczuwalnej poprawie.

Z kolei, głównym czynnikiem łagodzącym niekorzystne zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Łomianki jest jej bezpośrednie sąsiedztwo z Warszawą. Jest to tzw. „renta położenia”. Sprawia to, że zjawiska kryzysowe w znacznie mniejszym stopniu dotyczą Gminę Łomianki w porównaniu z innymi gminami. Potencjalną szansą dla dalszego rozwoju jest także maksymalne wykorzystanie pomocy finansowej Unii Europejskiej (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności) na współfinansowanie przedsięwzięć (projektów) gminnych w latach 2007-2013.

Syntetyczne zestawienie kluczowych szans i zagrożeń rozwoju Gminy Łomianki można przedstawić następująco:

KLUCZOWE SZANSE (OBECNE I POTENCJALNE) TKWIĄCE W OTOCZENIU GMINY ŁOMIANKI - czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy

Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe

Trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy Polski (średnioroczne tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto powyżej 5%).

Trwała koniunktura gospodarcza w krajach Unii Europejskiej i na Wschodzie, umożliwiająca wzrost eksportu polskich towarów, co sprzyjać będzie poprawie koniunktury gospodarczej w Polsce.

Realizacja spójnej i kompleksowej polityki regionalnej Państwa kompatybilnej z rozwiązaniami Unii Europejskiej skierowanej na wyrównywanie dysproporcji rozwojowych i tworzenie trwałych podstaw rozwoju gospodarczego w poszczególnych województwach oraz stworzenie niezbędnej do tego struktury instytucjonalnej.

Maksymalne wykorzystanie przez Polskę pomocy finansowej Unii Europejskiej (kwoty przeznaczonej dla naszego kraju w latach 2007-2013) z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

Systemowa pomoc i wsparcie ze strony Rządu RP dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Preferencyjne kredyty i ulgi podatkowe dla przedsiębiorców zwiększających zatrudnienie.

Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa polskiego oraz kształcenie zgodnie z potrzebami nowoczesnej gospodarki, w tym rolnictwa i szeroko rozumianych usług.

Współfinansowanie z budżetu państwa tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół.

Decentralizacja finansów publicznych oraz stabilne „reguły gry” w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego z budżetu państwa.

Znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych, obowiązujących w Unii Europejskiej). Zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie) oraz minimalizacji zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego, a także racjonalna gospodarka odpadami stałymi (recykling).

Preferencje kredytowo-podatkowe dla ludności budującej domy jednorodzinne i mieszkania.

Rządowe programy wsparcia budowy mieszkań komunalnych.

Wzrost nakładów finansowych z budżetu państwa na edukację (do min. 4% PKB - jest to minimalny standard określony przez UNESCO) i ochronę zdrowia (składka na ubezpieczenia zdrowotne ok. 10%) oraz pomoc społeczną (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej).

Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz aktywne zwalczanie patologii społecznych.

Rozwój współpracy sektora publicznego (państwowego i samorządowego) z organizacjami pozarządowymi (fundacje, stowarzyszenia) na rzecz rozwoju edukacji, kultury i sztuki oraz opieki społecznej. Wspieranie rozwoju wolontariatu jako formy pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Budowa autostrad i modernizacja dróg krajowych, w tym drogi krajowej Nr 7 przebiegającej przez teren Gminy Łomianki.

Otoczenie wojewódzkie, powiatowe i warszawskie

Budowanie ładu przestrzennego w obszarze aglomeracji warszawskiej poprzez tworzenie harmonijnych struktur przestrzennych uwzględniających wszelkie wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe i estetyczne.

Duży potencjał gospodarczy, intelektualny, kapitałowy i instytucjonalny Warszawy.
Warszawa jako miejsce pracy i korzystania z szeroko rozumianych usług dla mieszkańców gmin ościennych (edukacja, ochrona zdrowia, kultura, sport).
Duża aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców aglomeracji warszawskiej. Relatywnie wysoki poziom wykształcenia mieszkańców i duże zasoby siły roboczej o zróżnicowanych kwalifikacjach. Duży potencjał instytucji otoczenia biznesu, stymulujący rozwój gospodarczy.
Wysokie walory przyrodnicze w krajowym i europejskim systemie ekologicznym NATURA 2000 doliny środkowej Wisły, sprzyjające rozwojowi turystyki i wypoczynku sobotnio-niedzielnego mieszkańców.
Bliskość Kampinoskiego Parku Narodowego uznanego za rezerwat biosfery (również NATURA 2000) ze względu na unikatowe wartości przyrodnicze.
Opracowanie przez samorząd województwa mazowieckiego: Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2020 roku oraz Regionalnego programu operacyjnego województwa mazowieckiego na lata 2007-2013 jako podstawy do absorpcji środków pomocowych UE.
Część południowa powiatu warszawskiego-zachodniego (gminy: Ożarów Mazowiecki i Błonie) położona jest w europejskim korytarzu transportowym (drogowym i kolejowym) w relacji: Zachód-Wschód.
Rozbudowa oraz modernizacja dróg wojewódzkich i powiatowych.
Relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna na terenie powiatu warszawskiego-zachodniego (oświata, podstawowa opieka zdrowotna, opieka społeczna, sport).
Opracowanie przez Starostwo Strategii Rozwoju Powiatu Warszawskiego-Zachodniego do 2014r.
Budowa lotniska pasażerskiego w Modlinie.
Utworzenie szlaków turystycznych i rowerowych przebiegających od Kampinoskiego Parku Narodowego przez Gminę Łomianki i dalej do Warszawy oraz wzdłuż Wisły do Czosnowa i Modlina.
KLUCZOWE ZAGROŻENIA (OBECNE I POTENCJALNE) TKWIĄCE W OTOCZENIU GMINY ŁOMIANKI - czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy
Otoczenie międzynarodowe i ogólnokrajowe
Nie wykorzystanie pomocy finansowej Unii Europejskiej przeznaczonej dla Polski w latach 2007-2013 (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności).
Niskie tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (poniżej 5% rocznie).

Wzrost poziomu inflacji, co w konsekwencji spowoduje wzrost cen towarów i usług oraz oprocentowania kredytów bankowych dla ludności i podmiotów gospodarczych.

Wzrastająca skala i zakres zadań samorządu gminnego bez zagwarantowania odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa – powoduje to wzrost dopłat z budżetów gmin do zadań, które winny być finansowane z budżetu państwa (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna).

Brak systemowej pomocy państwa dla rolnictwa i obszarów wiejskich.

Brak aktywnej polityki państwa w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, w tym pozarolniczych na terenach wiejskich, a tym samym przeciwdziałania bezrobociu. Zbyt małe środki z budżetu państwa na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Wzrost zjawiska ubóstwa ekonomicznego w społeczeństwie polskim - pauperyzacja osób i rodzin, co prowadzi do ich wykluczenia społecznego.

Zwiększanie się rozmiarów przestępczości i innych przejawów patologii społecznej przy jednoczesnym utrzymywaniu poziomu nie dofinansowania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne (Policja, Straż Pożarna) oraz wymiaru sprawiedliwości (sądy i prokuratura). W społecznym odczuciu występuje obecnie duże zagrożenie bezpieczeństwa publicznego. Dotyczy to zarówno przestępczości wobec osób i rodzin, jak i ich mienia.

Spadek nakładów finansowych na oświatę i wychowanie w budżecie państwa. I tak, w 1998 roku - 3,22%, w 1999 roku (roku rozpoczęcia reformy) - 3,16%, zaś w 2006 roku - 2,71%. Natomiast według UNESCO nakłady na oświatę powinny kształtować się na poziomie 5,2% produktu krajowego brutto, a nakłady w granicach 4% to niezbędne minimum. Ta sytuacja doprowadziła w konsekwencji do trudnej sytuacji w oświacie, co odbija się negatywnie zarówno na warunkach materialnych (baza lokalowa wraz z niezbędnym wyposażeniem), jak i poziomie nauczania. Spadek realnej wartości subwencji oświatowej powoduje konieczność coraz większego dofinansowywania oświaty z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Pogorszenie dostępności do świadczeń medycznych w odczuciu społecznym, zwłaszcza usług o charakterze specjalistycznym (wizyty u lekarzy specjalistów, specjalistyczne badania diagnostyczne, pomoc szpitalna). Jest to wynikiem ustalenia zbyt niskiej stawki na ubezpieczenia zdrowotne.

Zbyt małe środki finansowe z budżetu państwa na pomoc społeczną.

Utrzymujące się bardzo niskie nakłady finansowe na mieszkalnictwo w budżecie państwa (obecnie zaledwie 0,38% Produktu Krajowego Brutto - udział ten winien wynosić ok. 1,5-2%).

Niski poziom nakładów finansowych na budowę i modernizację dróg kołowych (krajowych), co przy dynamicznym rozwoju motoryzacji powoduje stałe pogarszanie się warunków podróżowania i bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Brak aktywnej polityki regionalnej na szczeblu rządowym uwzględniającej zarówno decydujące dla długofalowego rozwoju kraju wymogi zwiększania efektywności

gospodarowania, jak i wymogi polityki społecznej państwa. Założeniem tej ostatniej winno być dążenie do zapewnienia „równych szans życiowych” obywatelom żyjącym w zróżnicowanych przestrzennie warunkach społeczno-gospodarczych.

Wzrastające koszty pracy i materiałów budowlanych, brak wykonawców, co będzie powodować ogólny wzrost kosztów inwestycji, opóźnienia w ich realizacji oraz nie rozstrzygnięcie przetargów - w konsekwencji nastąpi wydłużenie cyklu inwestycyjnego.

Otoczenie wojewódzkie, powiatowe i warszawskie

Brak planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Warszawy, stanowiącego część planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

Niska wydolność systemu transportowego Warszawy i jego powiązań z otoczeniem - niewystarczająca przepustowość sieci, zły stan techniczny..

Niska i stale pogarszająca się jakość infrastruktury drogowej oraz niewystarczająca przepustowość głównych osi transportowych, duże braki w budowie obwodnic terenów zurbanizowanych i tras szybkiego ruchu.

Niedostateczna liczba przepraw mostowych przez Wisłę w Warszawie i w jej sąsiedztwie.

Postępująca żywiolowo urbanizacja terenów cennych przyrodniczo, nie uzbrojonych w infrastrukturę techniczną w obszarze metropolitalnym Warszawy.

Niski stopień odzysku odpadów oraz negatywny wpływ nieprawidłowej gospodarki odpadami na jakość wód, gleb i walorów krajobrazu.

Brak skutecznych rozwiązań w zakresie gospodarki przestrzennej, konflikty społeczne i ekologiczne związane z istniejącymi i planowanymi ciągami transportowymi oraz degradacja krajobrazu spowodowana m.in. nadmierną presją urbanizacyjną.

Brak współpracy gmin oraz więzi społecznych (tzw. „lokalnego patriotyzmu”) w ramach powiatu warszawskiego-zachodniego.

Zły stan techniczny dróg kołowych, przebiegających przez teren powiatu warszawskiego-zachodniego. Niedostatecznie rozwinięta komunikacja między poszczególnymi gminami (tzw. komunikacja poprzeczna).

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie powiatu warszawskiego-zachodniego w zakresie kanalizacji sanitarnej, oczyszczania ścieków, gospodarki odpadami.

Brak rozstrzygnięć, co do przebiegu trasy ekspresowej S 7 i modernizacji drogi krajowej Nr 7 na odcinku przebiegającym przez teren Gminy Łomianki oraz braki w urządzeniach zwiększających bezpieczeństwo ruchu pieszego i samochodowego.

2. Silne i słabe strony Gminy - diagnoza stanu istniejącego

Analiza wewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy Łomianki zorientowana była na jej własne zasoby (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne, ekologiczne, finansowe), które z jednej strony wpływają na jakość życia obecnych mieszkańców i

funkcjonowania zlokalizowanych już przedsiębiorców, z drugiej zaś strony determinują poziom jego atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i podmiotów gospodarczych w przyszłości.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju składają się z zestawu silnych i słabych stron Gminy Łomianki. Ich enumeracja jest swoistą „samocena”, osiągniętego dotąd poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także wskazuje na jej potencjał rozwojowy i główne problemy wymagające podjęcia działań naprawczych. Była ona prowadzona w sferze: powiązań z otoczeniem, ludnościowej, ekologicznej, gospodarczej, infrastruktury technicznej i społecznej oraz zagospodarowania przestrzennego, a także współpracy Gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, współpracy międzynarodowej Gminy.

Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju Gminy Łomianki w kategoriach silnych i słabych stron przedstawiają się następująco:

SILNE STRONY GMINY ŁOMIANKI (czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)	SŁABE STRONY GMINY ŁOMIANKI (czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)
Sfera powiązań Gminy z otoczeniem	
<p>Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy, co jest źródłem korzyści dla mieszkańców Gminy, tzw. renta położenia (Warszawa jako miejsce pracy i korzystania z szeroko rozumianych usług) - bliskość Warszawy podnosi atrakcyjność osadniczą i gospodarczą Gminy Łomianki.</p>	<p>Połączenia Gminy z otoczeniem, w tym z Warszawą realizowane są wyłącznie przez transport samochodowy (osobowy i publiczny). Brak komunikacji szynowej.</p>
<p>Korzystne położenie Gminy w korytarzu transportowym Północ-Południe: droga krajowa Nr 7 oraz w sąsiedztwie przyszłego lotniska w Modlinie. Relatywnie dobre połączenia autobusową komunikacją publiczną z Warszawą. Gmina Łomianki jako pierwsza z gmin podwarszawskich uruchomiła własną komunikację autobusową z Warszawą 1.05.1991r. - linia „Ł”). Od 1.01.1997r. utworzono jednoosobową Spółkę Gminy pod nazwą „Komunikacja Miejska Łomianki” Sp. z o.o. - obecnie posiada 23 autobusy i przewozi dziennie ok. 10 tys. pasażerów.</p>	<p>Pogłębiające się trudności komunikacyjne w dojazdach do i z Warszawy, wskutek nadmiernego przeciążenia ruchem kołowym podstawowego układu komunikacji drogowej - zwłaszcza drogi krajowej Nr 7. W konsekwencji wzrasta czas i spada komfort podróży, zwłaszcza w okresach porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego. Utrzymywanie się takiej sytuacji będzie powodować spadek atrakcyjności Gminy dla lokalizowania się ludności i działalności gospodarczej.</p>

Sfera ludnościowa	
<p>Stały wzrost liczby mieszkańców Gminy przede wszystkim wskutek napływu migracyjnego ludności. W latach 2001-2006 liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania wzrosła z 19,7 tys. do 22,2 tys., tj. o 14,2%.</p>	<p>Brak więzi społecznych, atomizacja, i indywidualizm wśród mieszkańców Gminy. Brak pozytywnego stosunku do rozwiązywania wspólnych problemów oraz niska aktywność w działaniach prospołecznych.</p>
<p>Korzystna struktura ludności wg wieku dla rozwoju Gminy - przewagę stanowi ludność w wieku produkcyjnym (65,2%), grupa dzieci i młodzieży plasuje się na drugim miejscu (22,2%), a ludność w wieku emerytalnym stanowi najmniej liczną grupę (12,6%). Ludność Gminy jest zatem relatywnie młoda.</p>	<p>Słaby związek emocjonalny ludności napływowej w stosunku do Gminy (brak „tożsamości lokalnej”, „patriotyzmu lokalnego”) - znaczna część mieszkańców utożsamia się bardziej z Warszawą, na terenie której pracuje, uczy się i spędza czas wolny.</p>
Sfera przyrodnicza	
<p>30% ogółu powierzchni Gminy objęte jest formami ochrony przyrody o znaczeniu ponadlokalnym (Kampinoski Park Narodowy, Dolina Wisły - obszary wchodzące w skład europejskiego systemu NATURA 2000). Istnienie rezerwatów przyrody: „Jezioro Kiełpińskie” i „Ławice Kiełpińskie”. Obszar Gminy wchodzi w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i otuliny Kampinoskiego Parku Narodowego.</p>	<p>Mała powierzchnia Gminy (3383 ha) i znaczny udział terenów, których walory trzeba chronić powoduje u mieszkańców negatywny stosunek do ochrony przyrody - rosnąca tendencja do likwidowania lub osłabiania istniejących form ochrony przyrody oraz ogromne problemy z wprowadzaniem nowych form jej ochrony. Brak powszechnych nawyków i podstaw proekologicznych wśród mieszkańców Gminy.</p>
<p>Znaczący, jak na warunki województwa mazowieckiego, blisko 9% udział wód otwartych w ogólnej powierzchni Gminy. Ciąg jezior starorzecza Wisły - połączone rowem melioracyjnym jezioro Pawłowskie oraz jeziora: Fabryczne, Wiejskie, Kiełpińskie i Dziekanowskie.</p>	<p>Zbiorniki i ciek wodne (głównie układ starorzeczy Wisły) składają się z wielu działek i znajdują się w prywatnych rękach, co znacznie utrudnia, a czasem uniemożliwia utrzymywanie ich w należytym stanie.</p>
<p>Zróznicowane formy geomorfologiczne, a co za tym idzie zróżnicowany krajobraz obszarów nieurbanizowanych: wydmy porośnięte lasem, bagna, dolina Wisły z</p>	<p>Postępujący rozwój strefy zurbanizowanej powoduje między innymi obniżanie się poziomu wód gruntowych, co jest powodem postępującej degradacji starorzeczy Wisły.</p>

czytelny skarpami tarasów zalewowych, układ starorzeczy, ekstensywny krajobraz rolniczy łąk i pastwisk z malowniczymi zadrzewieniami śródpolnymi.	
	Słaba ekspozycja lub jej brak form geomorfologicznych w kulturowym krajobrazie zurbanizowanym - zacieranie się krawędzi erozyjnych doliny Wisły i wydm w rejonie wysoczyzny, zarastanie lub zasypywanie zbiorników lub cieków wodnych.
	Nielegalne odprowadzanie ścieków bytowych do wód gruntowych, cieków wodnych i rowów.
	Zaśmiecanie terenów cennych przyrodniczo i przydrożnych oraz „dzikie” wysypiska śmieci.
	Brak dostatecznej ilości terenów zieleni urządzonej (parki, skwery).
	Brak Programu ochrony środowiska dla Gminy Łomianki.
	Problem dachów budynków pokrytych eternitem, zawierającym azbest.
	Teren skażony arsenem i chromem - przy końcu ul. Fabrycznej, między ul. Fabryczną i Wiślaną, w niedalekim sąsiedztwie miejskiego ujęcia wody.
Sfera gospodarcza	
Relatywnie niski poziom rejestrowanego bezrobocia. Według stanu na dzień 30.06.2007r. liczba bezrobotnych wynosiła 617, w tym 310 kobiet. Stopa rejestrowanego bezrobocia kształtuje się w Gminie Łomianki na poziomie (ok. 5%) - dla porównania: Polska - 12%, województwo mazowieckie - 10,4%, m.st. Warszawa - 3,5%.	Znikoma baza turystyczna-rekreacyjna, brak zagospodarowania terenów turystycznie atrakcyjnych. Załączki takiej bazy w postaci małej gastronomii i parkingów istnieją w sąsiedztwie Kampinoskiego Parku Narodowego - Dąbrowa Leśna i Dziekanów Leśny.
Tradycje rzemieślnicze i handlowe.	

<p>Łomianki należą do gmin o dużej aktywności gospodarczej mierzonej liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców - 164, a średnia dla województwa mazowieckiego wynosi 72. W latach 2000-2006 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Urzędzie Miejskim zwiększyła się z 2977 do 3419, tj. o 14,8%.</p>	
<p>Liczne placówki handlowe i usługowe.</p>	
Sfera infrastruktury technicznej	
<p>Dobrze rozwinięta sieć infrastruktury telekomunikacyjnej, elektroenergetycznej i gazu sieciowego.</p>	<p>Wieloletnie opóźnienia w budowie infrastruktury inżynieryjnej, pogłębiające się wraz z powiększaniem się strefy osadniczej. Brak rezerw we wszystkich urządzeniach służących zaopatrzeniu w media.</p>
<p>Miejskie ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania wody posiada rezerwy zdolności produkcyjnych, która wynosi 31,5 m³/h, co przy założeniu średniego dobowego zapotrzebowania na wodę na poziomie 110 l/Mk/d zapewnić może wodę pitną dla dodatkowych 6,9 tys. odbiorców.</p>	<p>Niedobory w gminnej sieci wodociągowej. Obsługuje ona część mieszkańców Miasta Łomianki. Jej długość wynosi 32,9 km i obsługuje ok. 31% ogółu mieszkańców Gminy.</p>
<p>Jakość wody dostarczanej gminną siecią wodociągową zarówno pod względem bakteriologicznym, jak i fizykochemicznym spełnia wszystkie wymagania jakościowe w zakresie prawa polskiego, zachowując jednocześnie zgodność z normami Unii Europejskiej oraz wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia w odniesieniu do jakości wody pitnej i wykorzystywanej do celów sanitarnych.</p>	<p>Obszary wiejskie Gminy nie są objęte gminnym systemem wodociągowym - ludność jest zaopatrywana w wodę z własnych ujęć wody. Analizy składu chemicznego wody czerpanej z tych ujęć (nawet głębokich do 30 m.) wskazują na wielokrotne przekroczenie norm zawartości żelaza i manganu, co jest niekorzystne dla zdrowia.</p>
<p>Istniejąca oczyszczalnia ścieków zapewnia odpowiedni stopień redukcji zanieczyszczeń. Przepustowość dostosowana do potrzeb przewidywanych na najbliższe lata. Możliwość jej rozbudowy.</p>	<p>Niedobory w sieci kanalizacji sanitarnej. System odbioru i oczyszczania ścieków obejmuje niewielką część Gminy, tj. Miasto Łomianki oraz w niewielkim stopniu Łomianki Górne, Łomianki Stare, Dąbrowa Zachodnia, Dąbrowa Leśna, Łomianki Fabryczne. Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 32,7 km i obsługuje tylko 34% ogółu mieszkańców Gminy.</p>

Opracowanie koncepcji systemu wodociągowo-kanalizacyjnego Gminy Łomianki - Wstępne Studium Wykonalności przez GIG - Zakład Ochrony Wód w Katowicach.	Brak systemu kanalizacji deszczowej.
Budową i eksploatacją systemu wodno-ściekowego na terenie Gminy zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Sp. z o.o.	Zaledwie 41% ogółu dróg gminnych posiada nawierzchnię utwardzoną (bitumiczną, brukową), z czego większość wymaga natychmiastowego remontu.
	Braki w chodnikach i oświetleniu ulicznym w poszczególnych miejscowościach.
	Brak pełnego pokrycia obszaru Gminy transportem publicznym - trasy autobusowe „Komunikacji Miejskiej Łomianki” Sp. z o.o. przebiegają tylko przez główne ulice Gminy.
	Znaczna uciążliwość drogi krajowej Nr 7 dla ludności mieszkającej w jej sąsiedztwie (intensywny ruch samochodowy, hałas, spaliny). Brak wiążących decyzji o przebiegu i modernizacji tej trasy na terenie Gminy.
	Brak ścieżek rowerowych.
	Brak Planu gospodarki odpadami dla Gminy Łomianki.
	Brak powszechnej segregacji odpadów komunalnych „u źródła ich powstawania”.
	Zagrożenia powodziowe ze strony rzeki Wisły - konieczna modernizacja wału przeciwpowodziowego.
Sfera infrastruktury społecznej	
Funkcjonowanie Instytutu Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Centrum Badań Ekologicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Woj. Szpitala Dziecięcego w Dziekanowie Leśnym.	Brak cennych obiektów dziedzictwa kulturowego. Nieliczne zabytki popadają w ruinę i nie są należycie eksponowane w krajobrazie Gminy.
Funkcjonowanie kilku przedszkoli niepublicznych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny (Siostry 	Funkcjonowanie jedynie trzech niewielkich przedszkoli samorządowych, co powoduje ciągły deficyt miejsc w tych placówkach: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedszkole Samorządowe nr 1 w Łomiankach,

<p>Niepokalanki),</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki (Siostry Salezjanki), ▪ Polsko-Angielskie Przedszkole Niepubliczne „THE TREEHOUSE”, ▪ Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko”, ▪ Niepubliczne Przedszkole Promujące Zdrowie „Szkrab”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedszkole Samorządowe w Dąbrowie, ▪ Przedszkole Samorządowe w Dziekanowie Leśnym.
<p>Gminna baza szkolna składa się z następujących placówek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szkoła Podstawowa Nr 1 w Łomiankach (liczba uczniów 490), ▪ Szkoła Podstawowa w Dziekanowie Polskim (liczba uczniów 81), ▪ Szkoła Podstawowa w Sadowej (liczba uczniów 47), ▪ Szkoła Podstawowa w Dziekanowie Leśnym (liczba uczniów 354), ▪ Gimnazjum Nr 1 w Łomiankach (liczba uczniów 490), ▪ Gimnazjum Nr 2 w Dziekanowie Leśnym (liczba uczniów 173). 	<p>Duża rozpiętość standardu przebywania i nauki w gminnych placówkach szkolnych. Tylko jedna szkoła powstała w ostatnich 10-ciu latach. Pozostałe szkoły 4 szkoły podstawowe i 1 gimnazjum (podobnie jak przedszkola) prowadzone są w budynkach z lat 60-tych i 70-tych XX wieku. Brak rezerw terenowych pod budowę nowych obiektów szkolnych.</p> <p>Systematycznie zmniejszająca się w latach 2000-2006 liczba uczniów w Szkole Podstawowej w Dziekanowie Polskim (spadek z 93 do 81 uczniów) oraz w Szkole Podstawowej w Sadowej (spadek z 79 do 47 uczniów). Powoduje to wzrost kosztów ich funkcjonowania w przeliczeniu na 1 ucznia i wpływa na ogólny wzrost kosztów funkcjonowania oświaty samorządowej.</p>
<p>Funkcjonowanie I Liceum Ogólnokształcącego w Łomiankach oraz Niepublicznej Szkoły Muzycznej I st. statusie szkoły publicznej (70 uczniów).</p>	<p>Słabo rozwinięty system podstawowej opieki zdrowotnej. Istniejąca baza jest w złym stanie technicznym. Brak dostatecznej ilości kadry medycznej. W Gminie działa jeden publiczny i jeden niepubliczny ośrodek zdrowia.</p>
<p>Funkcjonowanie Integracyjnego Centrum Dydaktyczno-Sportowego - mieści się tu: 2 szkoły (gimnazjum i liceum), sala widowiskowo-koncertowa, sala sportowa o wymiarach olimpijskich, basen, bursa oraz tzw. obiekty terenowe (boisko ze sztuczną nawierzchnią).</p>	<p>Wzrastająca liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W latach 2000-2006 liczba ta zwiększyła się z 469 osób do 1064, czyli ponad dwukrotnie.</p>
<p>Aktywna działalność Biblioteki Publicznej w Łomiankach wraz z filiami w: Dziekanowie Nowym i Dąbrowie. Organizowanie licznych</p>	<p>Zły stan lokalowy Domu Kultury i Biblioteki Publicznej i filii (są one zlokalizowane w małych prywatnych mieszkaniach). Brak</p>

<p>impresz, czytelnia internetowa, zbiory multimedialne. Współpraca z Biblioteką m.st. Warszawy i Biblioteką Główną woj. mazowieckiego przy wypożyczaniu tzw. książek mówionych zapisanych na taśmie magnetofonowej.</p>	<p>sieci instytucji kultury na terenie Gminy - osiedlowych i sołeckich (poza dwoma filiami Biblioteki Publicznej).</p>
<p>Aktywna działalność Domu Kultury w Łomiankach – organizator licznych imprez, koncertów, spektakli, zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Funkcjonuje tu Łomiankowski Klub Literacki i Klub Seniora. Imprezy kulturalne odbywają się także w Klubie Jazz-Cafe w Łomiankach, w Sali koncertowej firm Promusica-Yamaha i Polsund w Dąbrowie Leśnej. Funkcjonują również Tarasowe Spotkania Kabaretowe – Żółty Domek w Dąbrowie Leśnej oraz Centrum Tańca „SWING” w Łomiankach Dąbrowie.</p>	<p>Niezadowalający stan i liczba obiektów sportowych w stosunku do potrzeb, zwłaszcza młodzieży mieszkającej na terenach wiejskich Gminy.</p>
<p>Na terenie Gminy znajduje się kilka stadnin koni, np. „Stajnia Lider” w Kępie ielbińskiej, Klub Wiejski „Wilczeniec” stajnia przy Szpitalu Dziecięcym w Dziekanowie Leśnym, stajnia w Sadowej-Dziekanówku.</p>	<p>Niska aktywność organizacji pozarządowych.</p>
<p>W Dziekanowie Nowym działa Nietypowe Miasteczko Rozrywki – Pepeland.</p>	<p>Niedobór mieszkań komunalnych. Istniejące zasoby są w złym stanie technicznym.</p>
<p>Na terenie Gminy ukazują się niezależne gazety lokalne: Nasze Łomianki, Echo Łomianek i Bielani.</p>	<p>Brak poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców (rozboje, kradzieże, dewastacje mienia, pijaństwo, narkomania).</p>
<p>Rozpoczęło swoją działalność internetowe radio – „Radio Łomianki 24”.</p>	
<p>Funkcjonowanie Straży Miejskiej.</p>	
<p>Na terenie Gminy funkcjonują liczne organizacje pozarządowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionalne Stowarzyszenie Promocji Łomianek, ▪ Stowarzyszenie Zwyczajny Komitet Obywatelski Łomianki, ▪ Stowarzyszenie przed powodzią i zagrożeniami komunikacyjnymi, 	

- Stowarzyszenie Prywatnych Przedsiębiorców w Łomiankach,
- Stowarzyszenie Zielone Łomianki,
- Stowarzyszenie Ochrony Ekologicznej Jeziora Dziekanowskiego,
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Właścicieli Gruntów w Dolinie Łomiankowskiej,
- Fundacja „Pomoc Rodzinie”,
- Fundacja „Nowa Szkoła” w Łomiankach,
- Mazowieckie Stowarzyszenie Artystyczne „Kampinos”,
- Stowarzyszenie Artystów Sztuk Innych,
- „Swing Duet” Stowarzyszenie Rehabilitacji i Tańca Integracyjnego Osób Niepełnosprawnych,
- Stowarzyszenie Inwestorów „Jamnik”,
- Stowarzyszenie Osób Muzykujących Zrzeszonych przy Amatorskiej Orkiestrze Gminnej w Łomiankach,
- Stowarzyszenie Grających w Gry Liczbowe i Zakłady Wzajemne,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Młodzieżowych „WARSZTAT”,
- Stowarzyszenie Wspólna Europa,
- Zrzeszenie Transportowe Łomianki,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łomiankach,
- Fundacja „Bratnia Dłoń”,
- Fundacja Pomocy Niewidomym - BLIND ASSISTANCE FOUNDATION,
- Fundacja Wakacje z Panem Bogiem,
- Fundacja Wzajemnej Pomocy Chrześcijańskiej,
- Fundacja Promocji Rekreacji „KiM”,
- Społeczna Pomoc - Stowarzyszenie Dom,
- Stowarzyszenie - Ogólnopolska Akcja Charytatywna „Droga”,
- Stowarzyszenie Ekologiczne Mieszkańców i Przyjaciół Dąbrowy-
Leśnej,
- Społeczny Komitet Bezpiecznych Dróg i Ulic,
- Oddział Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej z siedzibą w Łomiankach,
- Stowarzyszenie Ośrodka Kultury Regionalnej Wsi „EKO-KIEŁPIN”,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komitet Mieszkańców ulicy Podleśnej w Łomiankach, ▪ Liga Zachodniowarszawskich Rodzin, ▪ CARITAS Oddział Łomianki, ▪ ROTARACT Łomianki, ▪ Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy, ▪ Klub Sportowy „Łomianki”, ▪ OYAMA KARATE, ▪ UKS „V” Łomianki, ▪ UKS „ZRYW”, ▪ UKS „JEZIORAK”, ▪ Klub „FIDES” przy parafii św. Małgorzaty. 	
Sfera zagospodarowania przestrzennego	
Istnienie kilku kwartałów zabudowy rezydencjonalnej po południowej stronie ul. Kolejowej (Dąbrowa Leśna).	Kontrasty w standardzie zabudowy mieszkaniowej - niedoinwestowana, często pozbawiona dostępu do gminnych mediów zabudowa z lat 50-70-tych XX wieku i bogato wyposażone rezydencje budowane współcześnie.
	Niedoinwestowane przestrzenie publiczne (drogi, place, tereny towarzyszące obiektom administracji i usługom centrotwórczym).
	Nieuregulowana sytuacja prawna fragmentów dróg publicznych, co uniemożliwia harmonijny rozwój sieciowych elementów infrastruktury technicznej, w szczególności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
	Brak wykształconego centrum Łomianek. Rozproszone istniejące usługi centrotwórcze.
	Brak rezerw terenów gminnych niezbędnych do zaspokojenia potrzeb w zakresie inwestycji celu publicznego - infrastruktura społeczna i techniczna.
	Znaczne obszary Gminy przeznaczone pod rozwój strefy osadniczej, nie mogą być zabudowane bez uprzednich kosztownych dla Gminy scaleń gruntów.
	Bardzo wysokie ceny gruntów budowlanych.

	Brak świadomie prowadzonej gospodarki gruntami (zakupu gruntów przez Gminę) - doraźne rozwiązywanie problemów w tym zakresie
	Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powodujący postępujące rozproszenie zabudowy i uniemożliwiający harmonijny rozwój układu drogowego (nadmierny udział dróg wewnętrznych o parametrach nie zapewniających ani bezpieczeństwa ani sprawnej komunikacji)
	Istotne bariery funkcjonalne i przestrzenne w postaci dróg o znaczeniu ponadlokalnym. Nie sprzyja to harmonijnemu rozwojowi strefy osadniczej. Groźba izolacji przestrzennej (i alienacji społeczności lokalnej) osiedli położonych na południe od ul. Kolejowej od pozostałej części Gminy). Polaryzacja Gminy na część północno-wschodnią (związana z doliną Wisły) i część południowo-zachodnią (związaną z Puszcą Kampinoską).
	Rozproszone po kwartałach zabudowy mieszkaniowej liczne drobne podmioty gospodarcze, zajmujące się produkcją, rzemiosłem i usługami, zlokalizowane w garażach lub parterach budynków mieszkalnych, obniżające standard zamieszkania dla sąsiedniej zabudowy mieszkalnej.
Sfera finansowa	
Stały wzrost dochodów budżetu Gminy, w tym dochodów własnych.	Stosunkowo wysoki wskaźnik zadłużenia Gminy - ok. 38% w stosunku do dochodów oraz plan spłaty zadłużenia rozłożony do 2021 roku znacznie ograniczający możliwości dalszego zaciągania zobowiązań dłużnych, a także korzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (wymagany jest wkład własny).
Wielkość podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca (podstawa do obliczenia subwencji wyrównawczej na 2007 rok) kształtowała się w Gminie Łomianki na poziomie 1571 zł, co plasowało Gminę na	Wieloletnie obciążenie budżetu Gminy spłatami zobowiązań finansowych z tytułu budowy Integracyjnego Centrum Edukacyjno-Sportowego. Znaczne bieżące koszty utrzymania tego Centrum.

drugim miejscu w powiecie warszawskim-zachodnim za gminą Ożarów - 1580 zł. Dla porównania pozostałe gminy powiatu: Błonie - 1303 zł, Izabelin - 1504 zł, Kampinos - 884 zł, Leszno - 865 zł, Stare Babice - 1456 zł. M.st. Warszawa - 1968 zł.	
Rosnące wydatki na inwestycje.	Brak woli części mieszkańców (ok. 7 tys., co stanowi 30% ogółu ludności Gminy) rozliczania się z Urzędem Skarbowym właściwym dla Gminy Łomianki. Wpływa to negatywnie na wysokość dochodów budżetowych Gminy.
Sfera administracji samorządowej	
Dobrze przygotowana kadra pracująca w Urzędzie Miejskim i gminnych jednostkach organizacyjnych.	Trudne warunki lokalowe Urzędu Miejskiego - mieści się 3 budynkach.
Wydawanie Dwutygodnika Miasta i Gminy Łomianki „Gazeta Łomiankowska”.	
Gmina Łomianki jest członkiem Związku Międzygminnego „KAMPINOS”.	
Gmina Łomianki jest członkiem Związku Miast Nadwiślańskich.	
W Urzędzie Miejskim funkcjonuje Gminne Centrum Informacji - jednostka informacyjno-doradczo-szkoleniowa, ukierunkowana na potrzeby osób bezrobotnych, wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców - od początku 2008 roku Gminne Centrum Informacji ulega likwidacji, zaś jego zadania przejmie referat Urzędu Miejskiego.	
Gmina Łomianki współpracuje od 1991 roku w ramach programu „Miast Siostrzanych” z dwoma miastami: Columbia Heights (USA) i Noyelles Les Vermelles (Francja).	

CZEŚĆ III

STRATEGICZNE PROBLEMY I WARIANTY ROZWOJOWE GMINY ŁOMIANKI

Diagnoza stanu istniejącego oraz analiza uwarunkowań rozwojowych zwłaszcza zagrożeń, tkwiących w otoczeniu i słabych stron Gminy Łomianki umożliwiła zdefiniowanie strategicznych problemów dalszego jej rozwoju. Wychodząc od definicji problemu, jako „zadania danego do rozwiązania (wykonania)” wskazano na te z nich, które powodują obecnie lub powodować będą w przyszłości powstawanie barier rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, a w konsekwencji rzutować będą na środowisko życia i pracy mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Problemy rozwojowe są więc określonymi uciążliwościami, których usunięcie lub, co najmniej złagodzenie ich negatywnych skutków wymaga podjęcia określonych działań naprawczych (w wielu przypadkach długookresowych).

Należy podkreślić, że Gmina Łomianki wchodzi w skład aglomeracji warszawskiej, czyli obszaru charakteryzującego się, w ostatnich kilkunastu latach, największą w kraju dynamiką rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednak rozwój ten nie przebiegał w sposób harmonijny, przede wszystkim w strefie podmiejskiej Warszawy. W konsekwencji doprowadziło to do powstania i pogłębiania się szeregu negatywnych zjawisk, a mianowicie:

- dużej presji inwestycyjnej w strefie podmiejskiej Warszawy na terenach nieuzbrojonych w infrastrukturę techniczną,
- rozprzestrzeniania się zabudowy na terenach rolnych,
- pogarszającej się wydolności układu komunikacyjnego w postaci braku rozwiązań obwodowych, zbyt małej liczby przepraw mostowych przez Wisłę, niewystarczającej ilości powiązań komunikacyjnych wewnątrz aglomeracji warszawskiej, a zwłaszcza w relacji: Warszawa - strefa podmiejska,
- nienadążaniem rozwoju systemów infrastruktury technicznej, zwłaszcza komunalnej, za postępującą urbanizacją strefy podmiejskiej,
- postępującą żywiłowo urbanizacją terenów cennych przyrodniczo oraz terenów, gdzie w przypadku powodzi wystąpią relatywnie największe zniszczenia,
- postępującą degradacją środowiska przyrodniczego w strefie podmiejskiej - pozaklasowe wody powierzchniowe, zanieczyszczone wody gruntowe i podziemne, nie rozwiązana gospodarka wodno-ściekowa, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, przekroczenia norm akustycznych (nadmierny hałas), brak kompleksowego rozwiązania problemu odpadów komunalnych, zaśmiecanie i dewastacja cennych przyrodniczo terenów, niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Wymienione wyżej problemy dotyczą w całej rozciągłości Gminy Łomianki, która charakteryzowała się dynamicznym rozwojem osadnictwa i działalności gospodarczej, za którym nie nadążał rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, w tym służącej ochronie środowiska przyrodniczego. W konsekwencji dotychczasowy rozwój Gminy miał charakter żywiołowy, chaotyczny i niezrównoważony. Doprowadziło to w efekcie do tego, że:

- tylko 31% ogółu mieszkańców korzysta z gminnego systemu wodociągowego, zaś z gminnego systemu kanalizacji sanitarnej korzysta tylko 34% ogółu mieszkańców, brak jest systemu kanalizacji deszczowej,
- niemal 60% dróg gminnych nie ma nawierzchni utwardzonej, występują braki w chodnikach, oświetleniu ulicznym, ścieżkach rowerowych, urządzeniach zwiększających bezpieczeństwo ruchu drogowego i pieszego,
- pogłębiają się trudności komunikacyjne w relacji: Gmina Łomianki - Warszawa,
- nierozwiązany jest problem gospodarki odpadami - brak jest Programu gospodarki odpadami dla Gminy Łomianki (jest natomiast, uchwalony przez Radę Miejską, Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy),
- występuje deficyt mieszkań komunalnych, w tym socjalnych,
- występują znaczne potrzeby modernizacyjne w gminnych placówkach oświatowych i upowszechniania kultury,
- brak jest terenów gminnych niezbędnych do zaspokojenia potrzeb w zakresie inwestycji celu publicznego (oświata, kultura, sport, infrastruktura techniczna),
- występuje deficyt miejsc w przedszkolach i szkołach podstawowych,
- postępuje dewastacja i zaśmiecanie terenów cennych przyrodniczo,
- postępuje rozproszenie zabudowy i bezład urbanistyczny, które są wynikiem braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tylko ok. 1% w stosunku do całkowitej powierzchni Gminy),
- brak jest wykształconego (wyodrębnionego) centrum Gminy.

Ta sytuacja jest w dużej mierze efektem braku długookresowej, systematycznej i kompleksowej polityki rozwoju Gminy Łomianki w poprzednich kadencjach władz samorządowych. Dominowały doraźne, bieżące i fragmentaryczne działania, które spowodowały, że obecnie Gmina Łomianki stoi przed bardzo poważnymi barierami (progami) rozwojowymi, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań naprawczych. Potrzeby w tym względzie znacznie jednak przekraczają zasobność budżetu Gminy Łomianki, a możliwości zaciągania nowych kredytów są znacznie ograniczone ze względu na konieczność spłaty już zaciągniętych (a są one niemałe). Również fundusze pomocowe Unii Europejskiej są ograniczone. Aby je pozyskać trzeba spełnić szereg kryteriów formalnych i merytorycznych, a co najważniejsze trzeba zabezpieczyć środki finansowe na tzw. wkład własny.

Efektom takiej sytuacji jest brak odczuwalnych postępów w poziomie życia mieszkańców. Większość mieszkańców przyzwyczała się zapewne do istniejącej sytuacji, zaś część traktuje Gminę Łomianki tylko jako „sypialnię” czując się bardziej emocjonalnie związanych z miejscem pracy w Warszawie. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy jest fakt, że ok. 30% mieszkańców rozliczających się z urzędem skarbowym, czyni to poza Gminą,

przyczyniając się tym samym do znacznego uszczuplenia dochodów budżetu Gminy z tytułu udziału w podatku PIT. Mimo istotnych problemów rozwojowych, Gmina Łomianki nadal postrzegana jest w otoczeniu jako gmina bogata i przedsiębiorcza oraz atrakcyjna do zamieszkania, o czym świadczą stały wzrost liczby mieszkańców oraz wysokie ceny gruntów budowlanych i domów mieszkalnych.

Istotnymi strategicznymi problemami rozwojowymi Gminy Łomianki są także kwestie społeczne, które można scharakteryzować następująco:

- brak poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, tzw. lokalnego patriotyzmu, wzajemnych więzi społecznych, gotowości i chęci współdziałania, izolacja niektórych grup mieszkańców Gminy, szczególnie elit finansowych, intelektualnych i młodzieży, odmowa udziału w życiu publicznym,
- istnienie podziałów społecznych na „starych” (rdzennych) i „nowych” mieszkańców, a szczególnie podziału na ubogich i zamożnych,
- skonfliktowanie mieszkańców poszczególnych osiedli wywołane problemem lokalizacji przebiegu trasy ekspresowej S 7 przez teren Gminy,
- brak poczucia bezpieczeństwa osobistego wobec narastających zagrożeń cywilizacyjnych, zjawisk patologii społecznej (przestępczości zorganizowanej, morderstw, rozbojów, narkomanii, alkoholizmu, wreszcie chuligaństwa i wandalizmu),
- istnienie środowisk osób "nie radzących" sobie, bezrobotnych, bezdomnych i żyjących poniżej wszelkich standardów cywilizacyjnych.

W poniższym zestawieniu zdefiniowano strategiczne problemy rozwojowe Gminy Łomianki:

**KATALOG STRATEGICZNYCH PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH GMINY ŁOMIANKI
(problemy wymagające podjęcia działań naprawczych)**

Dezintegracja społeczności lokalnej, brak działań prospołecznych, niskie zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie wspólnych problemów.

Polaryzacja Gminy na część północno-wschodnią (związaną z doliną Wisły) i część południowo-zachodnią (związaną z Puszcza Kampinoską).

Istotne niedobory w systemie gospodarki wodno-ściekowej.

Pogłębiające się trudności komunikacyjne z Warszawą.

Zły stan techniczny dróg gminnych i powiatowych. Braki w urządzeniach towarzyszących (chodniki, utwardzone pobocza, oświetlenie uliczne, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna). Brak ścieżek rowerowych. Nieuregulowany stan prawny części dróg gminnych.

Brak wewnątrzgminnej komunikacji publicznej, łączącej poszczególne osiedla i sołectwa. Niezadowalające powiązania transportowe z siedzibą powiatu warszawskiego-zachodniego.

Brak kompleksowego systemu selektywnej zbiórki odpadów stałych.

Postępująca degradacja obszarów cennych przyrodniczo.

Brak miejsc w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Trudne warunki lokalowe i zły stan techniczny części obiektów szkolnych. Braki w infrastrukturze sportowej. Duża rozpiętość standardu przebywania i nauki w placówkach oświatowych.

Trudna sytuacja lokalowa i kadrowa w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej.

Niedobór obiektów upowszechniania kultury, sportu i rekreacji w poszczególnych osiedlach i sołectwach oraz braki wyposażenia w obiektach istniejących.

Brak mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.

Konieczność racjonalizacji gospodarowania zasobami gruntów komunalnych.

Ograniczone środki finansowe w budżecie Gminy na inwestycje, uniemożliwiające zaspokojenie, w krótkim okresie czasu, wszystkich potrzeb infrastrukturalnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, Władze Gminy Łomianki będą w początkowym okresie zmuszone realizować wariant rozwojowy, który można nazwać **WARIANTEM LIKWIDACJI LUKI INFRASTRUKTURALNEJ (SELEKTYWNEGO ROZWOJU)**, czyli koncentracji działań realizacyjnych na likwidacji elementarnych niedoborów w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej warunkującej poprawę poziomu życia mieszkańców, funkcjonowania podmiotów gospodarczych i stanu środowiska przyrodniczego. Jest on wyrazem:

- realnej oceny szans i zagrożeń rozwojowych, tkwiących w otoczeniu Gminy (uwarunkowania gospodarcze, prawne i finansowe funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, sytuację budżetową państwa, możliwości skorzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej),
- realnej oceny silnych i słabych stron Gminy, a zwłaszcza wieloletnich zaniedbań w budowie infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, utwardzone drogi gminne wraz z urządzeniami towarzyszącymi), a także obecnej i przewidywanej sytuacji finansowej budżetu oraz wynikających z niej możliwości inwestycyjnych.

W związku z tym należy w najbliższych latach skoncentrować się na realizacji takich priorytetowych kierunkach działań, które z punktu widzenia zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Łomianki, będą miały strategiczne znaczenie i zarazem mają szansę na pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie ich realizacji.

Chodzi tu przede wszystkim o likwidację najbardziej dokuczliwych dla mieszkańców niedoborów ilościowych i jakościowych w sferze infrastruktury technicznej (gospodarka wodno-ściekowa, drogi gminne, gospodarka odpadami komunalnymi) i infrastruktury społecznej (zwłaszcza oświata).

WARIANT LIKWIDACJI LUKI INFRASTRUKTURALNEJ (SELEKTYWNEGO ROZWOJU) jest więc wariantem kompromisowym między występującymi zbiorowymi potrzebami mieszkańców a możliwościami sfinansowania ich realizacji zarówno ze środków własnych (budżet Gminy), jak i zewnętrznych, w tym z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Oczywiście, w miarę poprawy sytuacji finansowej budżetu Gminy Łomianki zakres działań realizacyjnych będzie ulegał zwiększeniu. Będzie wtedy możliwa realizacja wariantu rozwojowego, który można nazwać WARIANTEM RÓWNOMIERNEGO (WIELOKIERUNKOWEGO) ROZWOJU. Jest to wariant najbardziej pożądanym, gdyż gwarantuje on bardziej wszechstronne zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Łomianki, w tym bezpieczny dla ich zdrowia stan środowiska przyrodniczego.

CZĘŚĆ IV

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ JAKO PODSTAWA DZIAŁAŃ PLANISTYCZNYCH I REALIZACYJNYCH GMINY ŁOMIANKI

ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY oznacza nowy sposób podejścia do rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych oraz ekologiczno-przestrzennych w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej. Jest to taki sposób organizacji życia społecznego, prowadzenia działalności gospodarczej i wykorzystania potencjału środowiska przyrodniczego, który zapewni trwały oraz dynamiczny rozwój jakościowo nowych procesów wytwórczych, trwałość użytkowania zasobów przyrodniczych i poprawę jakości życia człowieka. Na ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY składają się następujące podstawowe elementy:

- rozwój społeczno-gospodarczy i zagospodarowanie przestrzenne zharmonizowane ze środowiskiem przyrodniczym tak, aby nie powodować nieodwracalnych zmian w zasobach i walorach przyrody - równowaga pomiędzy celami społecznymi, gospodarczymi i ekologicznymi,
- kształtowanie nieantagonistycznych stosunków między różnymi grupami społecznymi, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- wdrażanie nowoczesnych kierunków rozwoju gospodarki, zmierzających do minimalizowania zużycia surowców i energii oraz emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego,
- wdrażanie nowych sposobów organizacji i zarządzania jednostkami gospodarczymi i samorządu terytorialnego,
- planowanie dla przyszłości, czyli rozwiązując dzisiejsze problemy nie zapominajmy o przyszłych pokoleniach i jego potrzebach,
- planowanie dla środowiska życia człowieka, obejmującego zarówno elementy przyrodnicze, jak i antropogeniczne (sztucznie stworzone przez człowieka),
- zapewnienie sprawiedliwego dostępu do zasobów przyrodniczych obecnych i przyszłych pokoleń,
- szeroki udział różnych grup społecznych w podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków i tempa procesów rozwojowych.

Istotą ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO jest więc nadanie konsumpcji, produkcji i rozwojowi cywilizacyjnemu takiego kierunku, który przyczyniać się będzie z jednej strony do trwałej poprawy jakości życia człowieka, z drugiej zaś do zachowania walorów i zasobów

środowiska przyrodniczego przy jednoczesnej czynnej ich ochronie. Przyjmuje on więc za swoją podstawę założenie, że poprawa, a co najmniej niepogarszanie stanu środowiska przyrodniczego, winny być jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój gospodarczy i społeczny.

We wspólnej polityce rozwoju Unii Europejskiej, w tym ochrony środowiska przyrodniczego największy nacisk kładzie się obecnie na ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY uwzględniający potrzeby obecnego i przyszłych pokoleń. Jest on traktowany jako strategiczna zasada działania (planistyczna i realizacyjna) w sferze społecznej, gospodarczej i ekologicznej, która zakłada osiągnięcie następujących celów:

- zachowanie i rozwój jakości życia,
- ochronę zdrowia człowieka,
- racjonalizację zakresu i charakteru produkcji oraz konsumpcji energii,
- zachowanie, ochronę i poprawę środowiska naturalnego (ochrona dziedzictwa przyrodniczego, unikanie wyrządzania trwałych szkód w środowisku, zapobieganie zanieczyszczeniom i szkodom oraz ich ograniczanie), a w przypadku niemożności ich uniknięcia stosowanie działań kompensacyjnych,
- zmianę nawyków konsumpcyjnych obywateli na bardziej proekologiczne,
- zapewnienie ciągłego dostępu do surowców naturalnych, rozważne i racjonalne ich wykorzystanie oraz optymalne gospodarowanie i właściwe zagospodarowanie odpadów (odzyskiwanie surowców wtórnych),
- edukację ekologiczną obywateli.

Cele te są zaadresowane do wszystkich podmiotów, tj. władz publicznych wszystkich szczebli, wszystkich podmiotów gospodarczych (publicznych i prywatnych), organizacji społecznych i ogółu obywateli. Ich realizacja powinna odbywać się drogą uzyskania wysokiego poziomu ochrony środowiska z zastosowaniem działań zapobiegawczych, pilnego naprawiania szkód u źródeł ich powstawania oraz ponoszenia kosztów zanieczyszczeń przez sprawcę. Tak więc, prawo Unii Europejskiej uznało ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY jako podstawową ZASADĘ warunkującą rozwój gospodarczy i społeczny oraz zagospodarowanie przestrzenne. Oparta na niej ochrona środowiska musi być uwzględniana we wszystkich sferach aktywności i na wszystkich etapach działań władz publicznych, obywateli i podmiotów gospodarczych, tj. planowania i podejmowania decyzji, wdrażania przyjętych ustaleń oraz kontroli postępów w ich realizacji.

Wprowadzane od kilku lat w Polsce przepisy prawa tworzą podstawy dla urzeczywistnienia zasady ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO, co znalazło swój wyraz w zapisach Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku¹⁰, jak też w ustawach: prawo ochrony środowiska¹¹

¹⁰ Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz **zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju**; Art. 74 ust. 1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom; Art. 74 ust. 2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych; Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

¹¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62 poz. 627 z póź. zm).

oraz o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹². Wprowadzanie w życie tej zasady wynika także ze zobowiązań międzynarodowych. Otóż, Polska podpisała w 1992 roku *Deklarację z Rio de Janeiro* oraz *Agendę 21* określające prawa i obowiązki państw w procesie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz zestaw zaleceń dla działań na rzecz jej urzeczywistnienia. Także podpisany przez Polskę w 1991 roku *Układ Stowarzyszeniowy z WE* zawiera zapis, że „polityka realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego Polski powinna kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna Polski przewidywana w najbliższych kilkunastu latach charakteryzować się będzie złożonym procesem wchodzenia na drogę trwale progresywnego rozwoju z równoczesną restrukturyzacją gospodarki, a także koniecznością aktywnego przeciwdziałania bezrobociu, przeprowadzenia fundamentalnej reformy finansów publicznych, przyspieszenia tempa rozwoju budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury technicznej. W tak złożonej sytuacji wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju musi dokonywać się przy respektowaniu realiów ekonomicznych oraz społecznych i psychospołecznych. Stąd też w najbliższych kilkunastu latach zasadne staje się zlikwidowanie najbardziej palących problemów ekologicznych. Chodzi tu przede wszystkim o:

- znaczną poprawę stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych obowiązujących w Unii Europejskiej),
  - ustanowienie systemów obszarów chronionych (krajowych, regionalnych i lokalnych),
  - zmiany procesów produkcyjnych, w tym w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie),
  - minimalizację zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń oraz recykling,
- czyli o ekologizację procesów rozwojowych, tj. powszechne uwzględnianie uwarunkowań ekologicznych w sterowaniu procesami rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zagospodarowaniu przestrzeni w stopniu społecznie, technicznie i ekonomicznie (możliwości sfinansowania przedsięwzięć proekologicznych) realistycznym.

Planowanie i podejmowanie decyzji na szczeblu władz gminy dotyczących celów działania i przedsięwzięć realizacyjnych zgodnie z zasadą ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO winno zakładać konieczność zintegrowanego i kompleksowego podejścia do procesów jej dalszego rozwoju, tj. traktowania ich jako współzależne i wzajemnie uwarunkowane procesy rozwoju społecznego, gospodarczego, ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz zagospodarowania przestrzeni. Z kolei, praktyczna realizacja przyjętych ustaleń zgodnie z zasadą ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO jest możliwa tylko poprzez ekonomiczne działania opierające się na trzech zasadach:

1. ZASADA RÓWNOWAGI, a ściślej mówiąc zasada ładu gospodarczego (ekonomicznego). W kontekście rozwoju zrównoważonego całościowe i interdyscyplinarne podejście do ładu gospodarczego oznacza dostosowanie zasobochłonności procesów gospodarowania do dostępności wszystkich zasobów, jakimi gmina dysponuje, tj. zasobów przyrodniczych, zasobów pracy i zasobów kapitału.

¹² Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80 poz. 717).

2. ZASADA EFEKTYWNOŚCI (racjonalnego gospodarowania), która ma dwa warianty:

- wydajności, nakazującej przy dopuszczalnym poziomie zużycia zasobów przyrodniczych maksymalizowanie efektów,
- oszczędności, nakazującej przy zadanym poziomie efektu minimalizowanie nakładów, co jest równoznaczne maksymalizacji zaoszczędzonych zasobów przyrodniczych.

Efektywność ekonomiczna na szczeblu gminnym (lokalnym) dość często bywa utożsamiana ze skutecznością działania, której miernikiem jest poziom zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców. W relacji do środowiska przyrodniczego takie rozumienie efektywności zaznacza się dwójako. Po pierwsze, działalność władz gminy nastawiona wyłącznie na maksymalizowanie zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców z dużym prawdopodobieństwem może sprzyjać degradacji środowiska przyrodniczego. Określony poziom zaspokojenia tych potrzeb bywa z reguły osiągnięty z pominięciem kosztów ekologicznych. Po drugie, odtworzenie zdegradowanego środowiska przyrodniczego w miarę upływu czasu staje się tak kosztowne, że nie można już tego faktu rozpatrywać w kategoriach efektywności ekonomicznej, ale jedynie w kategoriach społecznych i etyczno-moralnych. Nakazują one za wszelką cenę skutecznie ratować zdegradowane środowisko przyrodnicze (podobnie jak życie i zdrowie mieszkańców). Stąd też, składowymi efektywności ekonomicznej - oprócz kryterium ekonomicznego - winny być także kryteria ekologiczne. Powinny one dostosowywać skalę i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego gminy do posiadanych zasobów przyrodniczych, uświadomić konieczność uwzględniania potrzeb przyszłych pokoleń, aby w rezultacie przekonać społeczność lokalną o nieopłacalności degradacji środowiska, zgodnie z powiedzeniem „LEPIEJ ZAPOBIEGAĆ NIŻ LECZYĆ SKUTKI”. W sferze ekologii zaś kryteria ekonomiczne powinny prowadzić do przekonania o opłacalności nakładów ponoszonych na kształtowanie i ochronę środowiska przyrodniczego.

3. ZASADA ZAPEWNIENIA WZAJEMNYCH KORZYŚCI współdziałającym ze sobą podmiotom gospodarującym, którymi są zarówno społeczność lokalna i przedsiębiorstwa, jak i władze gminy. Wyraża się ona przede wszystkim poprzez uczestnictwo lokalnej społeczności we wszystkich przedsięwzięciach związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym we wszystkich fazach zarządzania gminą, tj. planowania, realizowania oraz monitorowania i kontroli przyjętych ustaleń (decyzji rozwojowych).

ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY Gminy Łomianki winien opierać się na:

- miejscowym potencjale rozwojowym, tj. miejscowych zasobach przyrodniczych, ludzkich i materialnych oraz lokalnej inicjatywie społecznej, gospodarczej i inwestycyjnej,
- racjonalnym użytkowaniu zasobów naturalnych poprzez zmniejszanie zużycia energii, surowców i materiałów, a równocześnie wzrost udziału w wykorzystywaniu zasobów odnawialnych,
- ochronie powietrza atmosferycznego i ochronie przed hałasem poprzez redukcję emisji gazów i pyłów oraz emitorów hałasu i wibracji,
- ochronie wód powierzchniowych i podziemnych przez właściwą gospodarkę wodno-ściekową oraz racjonalizację zużycia wody,
- ochronie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bioróżnorodności przez zmniejszanie presji wynikającej z rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej,

- ustaleniach krańcowej możliwości zainwestowania terenu, oszczędzaniu ziemi i innych zasobów naturalnych,
- jak najlepszym wykorzystaniu istniejących materialnych elementów zagospodarowania przestrzeni i jej racjonalne kształtowanie,
- „czystych” ekologicznie technologiach produkcji, w tym wytwarzania energii,
- zbilansowaniu wszystkich ekonomicznych, społecznych i ekologicznych korzyści i strat wynikających z określonych przedsięwzięć społeczno-gospodarczych.

Biorąc powyższe pod uwagę, WŁADZE GMINY ŁOMIANKI PRZY FORMUŁOWANIU CELÓW ROZWOJU, A NASTĘPNIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ (PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ) KIEROWAŁY SIĘ KONSTITUCYJNĄ ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Ta zasada będzie również przestrzegana na etapie realizacji ustaleń strategicznych. Wdrażanie tej zasady musi dokonywać się przy respektowaniu realiów społecznych i ekonomicznych, w tym finansowych (zasobność budżetu). Stąd też w najbliższych latach zasadne stają się działania na rzecz wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektyw Unii Europejskiej (zwłaszcza tzw. „wodnej”, „ściekowej” i „śmieciowej”).

Skuteczne wdrażanie w życie zasady ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU w Gminie Łomianki będzie wymagało systematycznej edukacji ekologicznej mieszkańców przede wszystkim najmłodszego pokolenia, jako podstawy do wzrostu ich świadomości ekologicznej, a w konsekwencji zwiększenia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego.

Część V

Cele rozwoju Gminy Łomianki

1. Zasady i przesłanki formułowania celów rozwoju

CELOWOŚĆ, REALNOŚĆ i SYSTEMATYCZNOŚĆ działań Władz Gminy Łomianki na rzecz tworzenia jak najlepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców składają się łącznie na wspólną cechę planowości podejmowanych działań. Dotyczy to zarówno działań o charakterze krótkookresowym (rocznym), średniookresowym (kadencyjnym), jak i długookresowym (perspektywicznym, obejmującym kilka następnych kadencji). Takie postępowanie jest zgodne z zasadą racjonalnego gospodarowania, polegającą „NA MAKSYMALIZACJI EFEKTÓW Z WYDATKOWANYCH NAKŁADÓW FINANSOWYCH LUB MINIMALIZACJI NAKŁADÓW FINANSOWYCH NA UZYSKANIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW”, a także jest podstawą do wdrażania w życie ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. Z kolei, głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów rozwoju Gminy Łomianki jest zabezpieczenie odpowiednich środków organizacyjnych, kadrowych, technicznych i finansowych, a także określenie terminów osiągania planowanych celów oraz podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

Formułowanie strategicznych i operacyjnych celów rozwoju Gminy Łomianki jest ważne przynajmniej z czterech zasadniczych powodów, a mianowicie:

CELE WSKAZUJĄ PODSTAWOWE KIERUNKI ROZWOJU GMINY. Dzięki ustaleniu celów następuje mobilizacja podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację (władz Gminy, pracowników urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych), a także zyskują one źródło motywacji do konkretnych działań wykonawczych. Wzrasta również ich poczucie odpowiedzialności za losy mieszkańców Gminy.

CELE WYZNACZAJĄ DECYZJE I KIERUNKI DZIAŁAŃ. Władze Gminy na podstawie wyznaczonych celów, zwłaszcza operacyjnych formułują katalog kierunków działań (planowanych przedsięwzięć), który określa sposoby ich realizacji.

CELE WPLYWAJĄ NA KONCENTRACJĘ ZASOBÓW. Władze Gminy dysponują ograniczonymi zasobami kadrowymi, organizacyjnymi i technicznymi a przede wszystkim finansowymi (budżet Gminy) w stosunku do występujących potrzeb i jednocześnie szeroką gamę możliwych sposobów ich wykorzystania. Określając cele rozwoju Gminy, jej władze ustalają priorytety rozwojowe, co umożliwia koncentrację ograniczonych własnych zasobów finansowych na wybranych celach.

CELE POMAGAJĄ W OCENIE OSIĄGANÝCH POSTĘPÓW. Są one istotnym elementem procesu monitorowania i kontroli postępów w ich realizacji. Jeśli okaże się, że nie realizujemy ich zgodnie z planem, albo napotyamy na nieoczekiwane przeszkody lub bariery w ich

realizacji, to możemy podjąć od razu działania korygujące, modyfikując działania realizacyjne.

Tak więc, punktem wyjścia racjonalnego kształtowania procesów rozwojowych w Gminie Łomianki jest określenie i hierarchizacja celów. Jest to niewątpliwie trudny proces, gdyż istnieje obecnie wiele różnorodnych dotąd niezaspokojonych potrzeb społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i ekologicznych. Jednak wobec ograniczoności środków finansowych będących w dyspozycji władz Gminy trzeba niestety, w ślad za tym, ograniczać liczbę i zakres celów rozwojowych. W wielu przypadkach jest to wybór celów "najważniejszych z ważnych". Innymi słowy, proces formułowanie celów rozwoju nie może przerodzić się w „koncert życzeń”, a winien doprowadzić do wyboru takich celów, które z punktu widzenia dynamizowania procesów rozwojowych mają znacznie strategiczne.

Biorąc powyższe pod uwagę, opracowano katalog celów rozwoju Gminy Łomianki, który został opracowany według z góry określonego porządku, a mianowicie: cele zawarte w katalogu tworzą układ hierarchiczny (im niższy poziom hierarchiczny tym większy stopień szczegółowości zapisu celów). Katalog składa się z trzech poziomów hierarchicznych, a mianowicie:

Poziom I - MISJA ROZWOJU (GENERALNY CEL KIERUNKOWY), wyrażająca syntetyczną deklarację intencji Władz Gminy Łomianki, jaka stoi u podstaw formułowania STRATEGII. Określa ona zasadnicze kierunki jej dalszego rozwoju, czyli wskazuje „do czego zmierzamy”. Umożliwia ona skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej wiązce celów i zadań realizacyjnych. Tak więc, misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) to zestaw względnie trwałych dążeń władz Gminy, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.

Poziom II - CELE STRATEGICZNE, będące konkretyzacją misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego). Wskazują one priorytetowe obszary (dziedziny) zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy.

Poziom III - CELE OPERACYJNE, będące konkretyzacją celów strategicznych. Są one formułowane jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane potrzeby, które powinny być zaspokojone w określonym horyzoncie czasu, czyli do 2020 roku. Do każdego celu operacyjnego został przyporządkowane określone kierunki działań (planowane przedsięwzięcia).

Ogólnie rzecz biorąc, cele rozwoju Gminy Łomianki wynikają z dwóch podstawowych przesłanek, a mianowicie:

- konieczności eliminowania słabych stron Gminy (barier oraz ograniczeń i dysproporcji rozwojowych) lub chociażby łagodzenia ich negatywnych skutków dla mieszkańców, gospodarki lokalnej i środowiska przyrodniczego,
- konieczności tworzenia warunków (podstaw) dla zaspokajania różnorodnych potrzeb społecznych i gospodarczych w przyszłości, czyli tworzenia nowych impulsów (możliwości) rozwojowych Gminy, aby następował stały wzrost jej atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystyczno-rekreacyjnej.

2. Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy) i cele strategiczne

Przystępując do formułowania generalnego celu kierunkowego, celów strategicznych, a następnie celów operacyjnych rozwoju Gminy Łomianki wzięto pod uwagę:

- obecny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego i stopień zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy,
- wyniki analizy uwarunkowań rozwoju, zwłaszcza zagrożeń tkwiących w otoczeniu oraz słabych stron Gminy,
- strategiczne problemy rozwojowe wymagające podjęcia działań naprawczych.

Umożliwiło to wskazanie zwłaszcza tych problemów, które mogą utrudniać lub hamować dalszy rozwój Gminy. Wzięto także pod uwagę możliwości pozyskiwania przez Gminę środków pomocowych Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na współfinansowanie realizacji zadań gminnych. Stąd też, przy formułowaniu celów rozwoju Gminy Łomianki uwzględniono ustalenia zawarte w:

- Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności),
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku (aktualizacja),
- Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013,
- Planie Zagospodarowania przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- Strategii Rozwoju Powiatu Warszawskiego-Zachodniego do 2015 roku.

Formułując misję rozwoju i cele rozwoju (strategiczne i operacyjne) Gminy Łomianki wskazywano na KONIECZNOŚĆ TWORZENIA PODSTAW DO TRWAŁEGO I WIELOFUNKCYJNEGO JEJ ROZWOJU W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY LUDZKIE, GOSPODARCZE, EKOLOGICZNE, PRZESTRZENNE I FINANSOWE. Działania w tym względzie będą koncentrować się w trzech współzależnych względem siebie obszarach:

OBSZAR I - Stały wzrost poziomu zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców w sferze infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, oczyszczanie ścieków, gospodarka odpadami, drogi wraz z infrastrukturą towarzyszącą, transport publiczny) i społecznej (oświata, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne, mieszkalnictwo komunalne) – *efekt działań: wzrost jakości życia mieszkańców Gminy*,

OBSZAR II - Tworzenie jak najlepszych warunków dla osiedlania się nowych mieszkańców dalszego rozwoju istniejących, jak i lokalizowania się nowych podmiotów gospodarczych, a także wspierania rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych – *efekt działań: trwały i bezpieczny ekologicznie rozwój gospodarczy oraz wzrost atrakcyjności lokalizacyjnej Gminy w otoczeniu*,

OBSZAR III - Osiągnięcie europejskich standardów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego (norm zawartych w Dyrektywach Unii Europejskiej i polskim prawodawstwie) – *efekt działań: zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańcom Gminy*.

Biorąc powyższe pod uwagę, sformułowano misję rozwoju (generalny cel kierunkowy) i strategiczne cele rozwoju Gminy Łomianki:

Misja rozwoju (generalny cel kierunkowy):

ŁOMIANKI, GMINĄ O WZRASTAJĄCEJ RANDZE W RAMACH AGLOMERACJI WARSZAWSKIEJ, ZAPEWNIAJĄCĄ STAŁĄ POPRAWĘ JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, CHRONIĄCĄ WALORY I ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, WSPIERAJĄCĄ DALSZY ROZWÓJ FUNKCJI OSADNICZEJ, GOSPODARCZEJ I REKREACYJNEJ ZGODNIE Z ZASADAMI: ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, RACJONALNEGO GOSPODAROWANIA I PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Strategiczne cele rozwoju:

Sfera infrastruktury technicznej

Likwidacja niedoborów w infrastrukturze komunalnej oraz usprawnienie powiązań transportowych z otoczeniem

Sfera gospodarcza

Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej

Sfera społeczna

Rozwój usług społecznych oraz wspieranie działań integracyjnych i prospołecznych mieszkańców

Sfera ekologiczno-przestrzenna

Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzenne

Z przyjętych strategicznych celów rozwoju wynika, że deklarowaną intencją Władz Gminy Łomianki jest dążenie do tego, aby stawała się ona w coraz większym stopniu gminą nowoczesną, zamożną oraz atrakcyjną do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także potrafiącą sprostać wymogom Unii Europejskiej.

Część VI

Strategiczne programy działań realizacyjnych Gminy Łomianki

STRATEGICZNE PROGRAMY DZIAŁAŃ REALIZACYJNYCH stanowią podstawę sukcesywnej realizacji misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego) i strategicznych celów rozwoju Gminy Łomianki. Zawierają one:

- po pierwsze - zestaw CELÓW OPERACYJNYCH, określających poszczególne problemy, jakie powinny być rozwiązane, aby zrealizować zdefiniowane cele strategiczne,
- po drugie - zestaw KIERUNKÓW DZIAŁAŃ (PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ), które winny być zrealizowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych - określają one sposoby osiągnięcia przyjętych celów strategicznych i misji rozwoju (generalnego celu kierunkowego).

Z punktu widzenia kompetencyjnego zadania zapisane w STRATEGICZNYCH PROGRAMACH DZIAŁAŃ REALIZACYJNYCH można podzielić na ZADANIA WŁASNE, za realizację których są odpowiedzialne z mocy prawa Władze Gminy Łomianki oraz POZOSTAŁE ZADANIA, za realizację których odpowiedzialne są inne podmioty decyzyjne (np. władze powiatu warszawskiego-zachodniego, władze województwa mazowieckiego, administracja rządowa, spółki skarbu państwa, itd.).

W przypadku zadań wykraczających poza ustawowe kompetencje Władz Gminy Łomianki, ich rola będzie koncentrowała się na:

- prowadzeniu działań inspirujących, stymulujących i wspierających realizację określonych zadań,
- współpracy oraz pomocy organizacyjnej i kadrowej przy realizacji określonych zadań,
- współfinansowaniu określonych zadań,
- wpływaniu na stosowne podmioty decyzyjne i monitorowaniu ich, aby zrealizowały one zadania przypisane im z mocy prawa.

Należy zaznaczyć, że podstawowym czynnikiem ograniczającym skalę i tempo rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych i ekologiczno-przestrzennych, występujących obecnie na terenie Gminy Łomianki jest niestety znaczący niedobór środków finansowych, zarówno w budżecie Gminy, jak i w budżecie państwa, województwa mazowieckiego i powiatu warszawskiego-zachodniego w stosunku do występujących potrzeb. Ograniczone są także możliwości korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej (wielkość środków finansowych przyznanych Polsce, a także wymagany jest wkład własny).

W konsekwencji sformułowano następujące strategiczne programy działań realizacyjnych Gminy Łomianki:

1. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA,
2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I ŁAD PRZESTRZENNY,
3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA I ODPADAMI KOMUNALNYMI,
4. DROGI I TRANSPORT PUBLICZNY,
5. USŁUGI SPOŁECZNE,
6. ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA.

2. Cele operacyjne i planowane zadania realizacyjne

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Spoleczeństwo obywatelskie i komunikacja społeczna

Cel operacyjny:

Organizacyjne i finansowe wsparcie działań na rzecz integracji i aktywizacji społeczności lokalnej

Kierunki działań

Integracja i konsolidacja mieszkańców wokół działań na rzecz realizacji ustaleń STRATEGII.

Prowadzenie cyklicznych szkoleń oraz doradztwa w zakresie tworzenia inicjatyw obywatelskich.

Zorganizowanie internetowej „giełdy” inicjatyw społeczno-gospodarczych jako formy aktywizacji oraz integracji mieszkańców, organizacji i instytucji na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów lokalnych.

Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury informatycznej, jako płaszczyzny komunikacji mieszkańców z Władzami Gminy. Utworzenie płaszczyzny dialogu i współpracy Władz Gminy z podmiotami gospodarczymi.

Utworzenie pod patronatem Władz Gminy - Rady Młodych.

Partnerska współpraca Władz Gminy z organizacjami pozarządowymi.

Zorganizowanie przy Urzędzie Miejskim punktu wspierania organizacji pozarządowych w zakresie organizacyjno-prawnym, rachunkowo-księgowym oraz pozyskiwania środków finansowych na działalność statutową.

Organizowanie cyklicznych imprez o charakterze integrującym społeczność lokalną.

Utworzenie świetlic (klubów), placów zabaw dla dzieci i młodzieży w osiedlach oraz sołectwach.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Środowisko przyrodnicze i ład przestrzenny

Cel operacyjny:

Systematyczne prowadzenie edukacji ekologicznej i promocji proekologicznego stylu życia wśród społeczności lokalnej

Kierunki działań

Upowszechnianie rzetelnej wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego Gminy, jego walorach, zasobach i głównych zagrożeniach.

Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców Gminy w miejscu ich zamieszkania i wypoczynku.

Systematyczna edukacja ekologiczna mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży w szkołach.

Integracja społeczności lokalnej wokół programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz utworzenie lokalnego lobby na rzecz jego skutecznej realizacji.

Cel operacyjny:

Pełna ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego

Kierunki działań

Opracowanie programu ochrony środowiska dla Gminy.

Ochrona przed zabudową i dewastacją terenów cennych przyrodniczo oraz zapewnienie prawidłowego funkcjonowania istniejących ekosystemów, w tym zwłaszcza doliny Wisły.

Organizowanie i wspieranie działań w zakresie ograniczania uciążliwości zanieczyszczeń i hałasu występujących wzdłuż dróg kołowych o dużym natężeniu ruchu (m.in. wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej, wałów ziemnych, ekranów dźwiękochłonnych).

Wspieranie działań na rzecz wytwarzania energii z zastosowaniem ekologicznych źródeł energii.

Podjęcie działań w kierunku wymiany pokryć dachowych zawierających azbest.
Wzmocnienie egzekwowania przestrzegania istniejących przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska od mieszkańców i podmiotów gospodarczych.
Poprawa estetyki i czystości w Gminie.
Rozwijanie stałej współpracy z sąsiednimi gminami, w tym z m.st. Warszawa, powiatem warszawskim-zachodnim i poszczególnymi gminami wchodzącymi w jego skład, w celu koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego.
Cel operacyjny:
Planowe i racjonalne zagospodarowanie przestrzeni
<i>Kierunki działań</i>
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów tego wymagających.
Tworzenie gminnego zasobu gruntów przeznaczonego na realizację przedsięwzięć celu publicznego.
Zagospodarowanie obszaru Gminy bez naruszania cennych ekosystemów - konieczność określenia granic ekspansji urbanizacyjnej i gospodarczej oraz kontrola tego procesu.
Uporządkowanie przestrzenne terenów urbanizujących się, poprzez wyznaczenie i rozdzielenie terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą od terenów mieszkaniowych.
Porządkowanie i sanacja istniejącej zabudowy mieszkaniowej.
Ograniczanie rozpraszania zabudowy mieszkaniowej poprzez przyjęcie zasady dogęszczania istniejących jednostek osadniczych. Preferowanie rozwoju osadnictwa na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną.
Sukcesywne uzbrajanie terenów pod nową działalność gospodarczą i nowe budownictwo mieszkaniowe.
Stworzenie ogólnogminnego centrum administracyjnego (Ratusz) i usługowego w Łomiankach (pomiędzy ul. Fabryczną i ul. Wiślaną).

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami komunalnymi

Cel operacyjny:

Dostarczenie mieszkańcom wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych

Kierunki działań

Modernizacja istniejącego ujęcia wody zasilającego wodociągi gminne (zwiększenie jego zdolności produkcyjnych) oraz rozbudowa stacji uzdatniania wody.

Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla przyszłego systemu wodociągowego; budowa nowego ujęcia wody wraz ze stacją uzdatniania wody, ew. możliwość komunalizacji i modernizacji istniejących instalacji, nie będących obecnie własnością Gminy.

Likwidacja niedoborów w zakresie sieci wodociągowej.

Stworzenie warunków do zaopatrzenia w wodę zachodnich krańców gminy z sieci wodociągowej gminy Czosnów.

Cel operacyjny:

Rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej

Kierunki działań

Likwidacja niedoborów w zakresie sieci kanalizacji sanitarnej w granicach aglomeracji.

Budowa kanalizacji deszczowej w mieście.

Budowa nowoczesnych przydomowych oczyszczalni ścieków i zgodnych z projektem technicznym szczelnych szamb na terenach, które nie będą objęte systemem kanalizacji sanitarnej.

Modernizacja i rozbudowa istniejącej gminnej oczyszczalni ścieków, w miarę rozwoju systemu wodno-kanalizacyjnego budowa nowej oczyszczalni ścieków.

Cel operacyjny:

Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami komunalnymi

Kierunki działań

Opracowanie planu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy.

Prowadzenie akcji edukacyjnej wśród mieszkańców Gminy na temat selektywnej zbiórki odpadów stałych i negatywnych konsekwencji dla środowiska przyrodniczego z niewłaściwego z nimi postępowania.

Upowszechnienie selektywnej zbiórki odpadów stałych – segregacja odpadów w miejscach ich powstawania (u źródła) i w wyznaczonych punktach na terenie Gminy.

Współpraca z gminami sąsiednimi, władzami powiatu warszawskiego-zachodniego i województwa mazowieckiego w zakresie gromadzenia, recyklingu, bezpiecznego utylizowania i składowania odpadów komunalnych.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Drogi i transport publiczny

Cel operacyjny:

Prowadzenie działań stymulujących i wspierających ponadgminne inwestycje transportowe

Kierunki działań

Wspieranie działań na rzecz polepszenia powiązań transportowych Gminy z otoczeniem, w tym z Warszawą. Realizacja obwodnicy Łomianek (trasa ekspresowa S 7), której przebieg będzie akceptowalny przez większą część mieszkańców.

Wspieranie rozwiązań alternatywnych dla ruchu samochodowego.

Modernizacja istniejącej drogi krajowej Nr 7 (ul Kolejowa) wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów.

Modernizacja dróg powiatowych wraz z budową urządzeń zapewniających wzrost bezpieczeństwa ruchu pieszych, rowerzystów i samochodów.

Cel operacyjny:

Poprawa standardu gminnego układu drogowego

Kierunki działań

Modernizacja istniejących dróg gminnych, w tym w pierwszej kolejności dróg zbiorczych (strategicznych) oraz dróg ewakuacyjnych (dojazdy do wału przeciwpowodziowego Wisły). Uporządkowanie stanów własnościowych dróg gminnych.

Budowa i modernizacja urządzeń infrastrukturalnych zapewniających poprawę bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszych - chodniki, oświetlenie uliczne, ścieżki rowerowe, sygnalizacja świetlna, przejścia dla pieszych, „spowalniacze ruchu”.

<i>Cel operacyjny:</i> Poprawa obsługi mieszkańców komunikacją publiczną
<i>Kierunki działań</i>
Zapewnienie poszczególnym osiedlom i miejscowościom powiązań transportem publicznym (wewnętrznych i z otoczeniem) - na bazie KMŁ Spółka z o.o.
Dokapitalizowanie KMŁ Spółka z o.o. na zakup taboru.
Wspieranie działań na rzecz powiązania Gminy Łomianki z Warszawą komunikacją szynową.
Tworzenie nowych połączeń z Warszawą we współpracy z innymi przewoźnikami np. ZTM

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Usługi społeczne

<i>Cel operacyjny:</i> Poprawa warunków i jakości nauczania w gminnych placówkach oświatowych
<i>Kierunki działań</i>
Stałe doskonalenie programów nauczania w szkołach gminnych oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę pedagogiczną.
Zwiększenie ilości miejsc w przedszkolach gminnych oraz wspieranie powstawania placówek niepublicznych.
Rozbudowa i modernizacja obiektów szkolnych - Szkoła Podstawowa w Dziekanowie Polskim, Zespół Szkół w Dziekanowie Leśnym.
Budowa Szkoły Podstawowej.
Doposażenie gminnych placówek oświatowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne.
Wsparcie dla edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej.
<i>Cel operacyjny:</i> Poprawa warunków upowszechniania kultury
<i>Kierunki działań</i>
Budowa Domu Kultury w Łomiankach
Remont budynku Domu Kultury os. Buraków.
Modernizacja budynku Biblioteki Publicznej w Łomiankach.

Wspieranie wszelkich form działalności kulturalnej mieszkańców, stowarzyszeń i zespołów.

Cel operacyjny:

Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Kierunki działań

Utworzenie systemu monitoringu wizyjnego miejsc niebezpiecznych na terenie Gminy.

Zakupy sprzętu i wyposażenia dla potrzeb Straży Miejskiej.

Wspieranie działań Policji na terenie Gminy (patrole prewencyjne, wyposażenie Komisariatu) na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa publicznego.

Cel operacyjny:

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań

Systematyczne działania w zakresie profilaktyki uzależnień i edukacji rodzin dotkniętych tym problemem.

Utworzenie wolontariatu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, przy współudziale parafii i organizacji charytatywnych - pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Tworzenie systemu pomocy sąsiedzkiej dla osób potrzebujących.

Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.

Uruchomienie gminnego centrum wsparcia i informacji dla osób niepełnosprawnych (rehabilitacja, pomoc medyczna, informacja o możliwościach aktywizacji zawodowej).

Modernizacja istniejących i budowa nowych budynków z lokalami komunalnymi, w tym socjalnymi.

Cel operacyjny:

Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Kierunki działań

Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego w szkołach oraz ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Organizacja imprez sportowych dla mieszkańców - zawody osiedlowe i międzyosiedlowe oraz ogólnogminne, w tym także dla osób niepełnosprawnych.

Wykorzystanie walorów i zasobów przyrodniczych Gminy dla aktywizacji funkcji

turystyczno-rekreacyjnej.
Rozbudowa Integracyjnego Centrum Dydaktyczno-Sportowego w Łomiankach.
Cel operacyjny: Poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców
<i>Kierunki działań</i>
Działania na rzecz zwiększenia liczby placówek podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy.
Działania na rzecz poprawy dostępu mieszkańców do specjalistycznej opieki medycznej (lekarzy specjalistów).
Działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Strategiczny program działań realizacyjnych:

Administracja samorządowa

Cel operacyjny: Poprawa jakości pracy Urzędu Miejskiego
<i>Kierunki działań</i>
Uzyskanie certyfikacji jakości pracy z serii ISO 9000 przez Urząd Miejski.
Dostosowanie struktur organizacyjnych Urzędu Gminy do zasad i wymogów zarządzania strategicznego.
Tworzenie zintegrowanego systemu informacyjnego.
Rozbudowa Systemu Informacji Przestrzennej Łomianek.
Wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów z modułami dostępnymi dla mieszkańców.
Zakupy inwestycyjne Urzędu Gminy, w tym stała modernizacja sprzętu i oprogramowania komputerowego.
Budowa Ratusza.
Stworzenie ogólnodostępnych gminnych punktów dostępu do Internetu (e-społeczeństwo).

3. Priorytetowe kierunki działań

STRATEGIA określa zestaw celów i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) na cały okres jej obowiązywania, tj. do 2020 roku. Należy podkreślić, że w najbliższych kilku

latach nie należy spodziewać się radykalnego wzrostu dochodów budżetu Gminy Łomianki. Nie ma też co liczyć na znaczny wzrost środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa. Realną szansą na pozyskanie dodatkowych środków są fundusze pomocowe Unii Europejskiej. Jednak nie jest to „pieniądz łatwy do pozyskania”. Trzeba bowiem spełnić szereg wymogów formalnych i merytorycznych, a także mieć zabezpieczony udział własny w kosztach danej inwestycji.

Biorąc powyższe pod uwagę, Władze Gminy Łomianki określiły priorytetowe kierunki działań, które z punktu widzenia zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców będą miały strategiczne znaczenie i zarazem mają realne szanse na pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej na współfinansowanie ich realizacji. Chodzi tu przede wszystkim o likwidację najbardziej dokuczliwych dla mieszkańców niedoborów ilościowych i jakościowych w sferze: infrastruktury technicznej i społecznej.

Stąd też, do priorytetów zaliczono przede wszystkim te kierunki działań (planowane przedsięwzięcia), których realizacja sprzyjać będzie:

Dostarczeniu mieszkańcom Gminy wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych – budowa sieci wodociągowej.

Rozwiązaniu problemu gospodarki ściekowej - budowa sieci kanalizacji sanitarnej i budowa sieci kanalizacji deszczowej.

Poprawie standardu obsługi komunikacyjnej - budowa i modernizacja dróg gminnych wraz z chodnikami, utwardzonymi poboczami, oświetleniem ulicznym, ścieżkami rowerowymi, a także urządzeniami służącymi poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego (przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna, urządzenia do uspokajania ruchu, strefy osiedlowe z priorytetem ruchu pieszego) oraz rozwój transportu publicznego.

Likwidacji niedoboru miejsc w przedszkolach. Zabezpieczeniu jak najlepszych warunków nauczania w placówkach oświatowych oraz upowszechniania kultury oraz rozwoju sportu i rekreacji.

Oczywiście, w miarę poprawy ogólnej sytuacji gospodarczej i stanu finansów publicznych w kraju, a także sytuacji finansowej budżetu Gminy Łomianki zakres realizacji celów operacyjnych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) będzie ulegał zwiększeniu.

CZEŚĆ VII

SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI RZĄDU RP I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2007-2013

Z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej sektor publiczny, w tym jednostki samorządu terytorialnego ma możliwość pełnego korzystania z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (fundusze strukturalne i Fundusz Spójności). Podstawowym ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów Unii Europejskiej. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w Unii Europejskiej.

Do pozyskania dofinansowania w ramach pomocy z funduszy Unii Europejskiej w latach 2007-2013 konieczne jest przygotowanie odpowiedniej dokumentacji. Jej zawartość będzie zależna od rodzaju projektu inwestycyjnego oraz funduszu, z którego będzie on współfinansowany. W każdym z przypadków musi zawierać ona wniosek oraz w zależności od programu - studium wykonalności projektu (inwestycji) i raport o oddziaływaniu na środowisko. Dokumenty te będą następnie składane w odpowiedniej jednostce zarządzającej lub pośredniczącej w zależności od wybranego programu.

Jednak warunkiem wstępnym ubiegania się o dofinansowanie inwestycji gminnych przewidzianych do realizacji przez władze polskich gmin, w tym Gminy Łomianki z funduszy pomocowych Unii Europejskiej jest zapewnienie spójności celów jej rozwoju i kierunków działań z zapisami zawartymi w dokumentach strategicznych rządu RP i województwa mazowieckiego na lata 2007-2013. Spójność tę prezentuje poniższe zestawienie:

Gmina Łomianki

Cel strategiczny: Likwidacja niedoborów w infrastrukturze komunalnej oraz usprawnienie powiązań transportowych z otoczeniem

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2:

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 3:

Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej i transportu w regionie, w tym lotnictwa cywilnego.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007-2013

Priorytet III:

Regionalny system transportowy.

Gmina Łomianki

Cel strategiczny: Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 1:

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.

Priorytet 3:

Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 4:

Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

2.1. Rozwój MŚP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności.

5.2. Poprawa i promocja atrakcyjności inwestycyjnej w regionie.

5.3. Promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2007-2013

Priorytet I:

Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu.

Priorytet VI:

Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Gmina Łomianki

Cel strategiczny: Rozwój usług społecznych oraz wspieranie działań integracyjnych i prospołecznych mieszkańców

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2:

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

Priorytet 4:

Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ
WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)

Cel horyzontalny 2:

Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

Cel horyzontalny 3:

Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU:

Kierunki działań:

- 1.1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacji.
- 1.2. Wzrost poziomu wykształcenia i poprawa jakości kadr.
- 1.4. Podniesienie standardów ochrony zdrowia i zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń społecznych.
- 1.6. Intensyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
- 1.7. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- 4.4. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej.
- 5.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej.

**REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2007-2013**

Priorytet II:

Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.

Priorytet VII:

Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.

Gmina Łomianki

Cel strategiczny: Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzenne

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2007-2015

Priorytet 2:

Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.

**NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 NA RZECZ
WZROSTU I ZATRUDNIENIA (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI)**

Cel horyzontalny 3:

Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2020 ROKU

Kierunki działań:

4.5. Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.

**REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2007-2013**

Priorytet VI:

Inwestycje w ochronę środowiska.

Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy celów rozwoju i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) Gminy Łomianki są kompatybilne z zapisami wyżej wymienionych dokumentów strategicznych. Stanowi to wstępną merytoryczną podstawę do ubiegania się o środki pomocowe Unii Europejskiej na współfinansowanie zadań gminnych. Stanowi to również podstawę do nawiązywania i rozwoju współpracy w władzami samorządowymi województwa mazowieckiego, m.st. Warszawy, powiatu warszawskiego-zachodniego i poszczególnych gmin, wchodzących w jego skład przy rozwiązywaniu wspólnych problemów.

CZEŚĆ VIII

KIERUNKI DZIAŁAŃ NA RZECZ SKUTECZNEJ REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

Realizacja ustaleń Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Łomianki do 2020 roku będzie przebiegała zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi i zakresem kompetencji gminy oraz pozostałych podmiotów włączonych w proces jej operacjonalizacji. Skuteczna realizacja ustaleń zawartych w STRATEGII zależna będzie od dwojakiego rodzaju uwarunkowań:

1. **ZEWNĘTRZNYCH**, tkwiących w otoczeniu (międzynarodowym, w tym w Unii Europejskiej, krajowym i wojewódzkim oraz m.st. Warszawy), na które Władze Gminy Łomianki nie mają praktycznie żadnego wpływu. Otoczenie jest bardzo zmienne i dynamicznie przekształcające się, zaś zdarzenia i procesy w nim zachodzące są w wielu przypadkach trudno przewidywalne (np. podstawy prawno-finansowe funkcjonowania samorządu terytorialnego, koniunktura gospodarcza w kraju i zagranicą, zasobność budżetu państwa, dyrektywy i zalecenia Unii Europejskiej, itp.). Uwarunkowania zewnętrzne mogą więc być bądź czynnikami stymulującymi, bądź ograniczającymi skuteczność realizacji ustaleń STRATEGII. Niestety trudno jest przewidzieć, jaki będzie bilans tych oddziaływań - czy korzystny, czy też niekorzystny dla Gminy. Szczególnie należy zwracać uwagę na możliwe do wystąpienia zagrożenia utrudniające osiągnięcie zamierzonych celów rozwoju Gminy Łomianki. Do podstawowych z nich zaliczyć należy:

- **RYZIKO INSTYTUCJONALNO-PRAWNE** związane jest z wprowadzeniem zmian regulacji prawnych, finansowych i podatkowych skutkujących negatywnym wpływem na poziom dochodów gmin, bądź też dodatkowymi zadaniami nałożonymi na gminy bez odpowiedniego zabezpieczenia środków finansowych z budżetu państwa na ich realizację - w efekcie wzrosną nakłady na wydatki bieżące kosztem nakładów na inwestycje,
- **RYZIKO NIESTABILNOŚCI GOSPODARCZEJ** związane jest z pogorszeniem się sytuacji gospodarczej kraju, wzrostem inflacji i oprocentowania kredytów bankowych oraz rozmiarów bezrobocia - w rezultacie zmniejszą się dochody budżetowe gmin i wzrosną obciążenia z tytułu spłat kredytów,
- **RYZIKO BRAKU ZAKŁADANYCH ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA** - związane jest przede wszystkim ze środkami pomocowymi Unii Europejskiej, których - mimo spełnienia wszelkich wymogów formalnych i merytorycznych - Gmina Łomianki może nie otrzymać - w rezultacie trzeba będzie ograniczać zakres zadań realizacyjnych, w tym inwestycyjnych zapisanych w STRATEGII.

2. WEWNĘTRZNYCH, na które Władze Gminy Łomianki mają bezpośredni wpływ. Generalnie rzecz biorąc, skuteczna realizacja ustaleń Strategii wymagać będzie aktywnych, systematycznych oraz skoordynowanych działań obecnych i przyszłych Władz Gminy Łomianki, pracowników urzędu miejskiego, gminnych jednostek organizacyjnych, sołtysów i rad sołeckich, przewodniczących zarządów i rad osiedli na rzecz urzeczywistnienia ustaleń STRATEGII. W wielu przypadkach będą to działania pionierskie, często rozłożone na wiele lat, trudne i skomplikowane, zwłaszcza jeśli chodzi o zmianę mentalności, postaw i systemu wartości mieszkańców, czy zaktywizowanie i zintegrowanie społeczności lokalnej na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów, zgodnie z powiedzeniem: „jeśli sami sobie nie pomożemy, to nikt nam nie pomoże”.

Do podstawowych kierunków działań Władz Gminy Łomianki na rzecz skutecznej realizacji ustaleń Strategii (uwarunkowania wewnętrzne) zaliczyć należy:

1. Doskonalenie struktur organizacyjnych i procedur postępowania administracyjnego Urzędu Miejskiego w Łomiankach

Działania w tym względzie winny być skierowane zarówno w stosunku do normalnego, rutynowego działania administracyjnego, które musi odpowiadać oczekiwaniom mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, jak i działań związanych z realizacją ustaleń strategicznych. Muszą one charakteryzować się brakiem rutynowości i biurokratyzmu, co wymaga pozytywnego nastawienia ze strony wszystkich pracowników Urzędu Miejskiego i krótkich terminów przy załatwianiu wszelkich spraw interesantów.

Niezbędne jest także stworzenie systemu informacji o zjawiskach i procesach dokonujących się na terenie Gminy, przez który należy rozumieć zintegrowany zespół ludzi, środków oraz metod (programów) zbierania, przechowywania, przetwarzania, aktualizowania niezbędnych danych potrzebnych Władzom Gminy Łomianki do podejmowania decyzji dotyczących aktualizowania, modyfikowania oraz monitorowania i kontroli realizacji ustaleń STRATEGII. Jeśli tak rozumiany system ma być skuteczny, nie może ograniczać się wyłącznie do gromadzenia informacji, lecz musi także zapewniać stałą i merytoryczną ich analizę. Stąd też przy jego organizowaniu muszą być spełnione następujące warunki:

- dostarczanie informacji kompleksowych oraz aktualnych w celu ich skutecznego i efektywnego wykorzystania,
- umożliwienie stałego monitorowania stanu istniejącego, silnych i słabych stron Gminy, warunków życia mieszkańców, gospodarki lokalnej, stanu zagospodarowania przestrzennego, stanu środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego, itp.,
- zapewnienie wymiany informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy oraz między kierownictwem a pracownikami,
- umożliwienie wczesnego rozpoznania nadchodzących zmian tkwiących w otoczeniu Gminy (szanse i zagrożenia rozwojowe),
- umożliwienie monitorowania oraz kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii.

Tak rozumiany system informacji musi obejmować poszczególne sfery funkcjonalne Gminy, tj. społeczną, gospodarczą, ekologiczną, przestrzenną, infrastrukturalną i finansową, wszystkie szczeble kierowania i poziomy decyzyjne, a także wzajemne relacje Gmina Łomianki i jej otoczenie.

W tym kontekście, korzystnym będzie przystąpienie do procedury mającej na celu uzyskanie przez Urząd Miejski w Łomiankach MIĘDZYNARODOWEGO CERTYFIKATU (ZNAKU) JAKOŚCI Z SERII ISO 9000. Uzyskanie tego certyfikatu będzie wymagało:

- modyfikacji struktury organizacyjnej i koordynacji poziomej działań poszczególnych komórek Urzędu Miejskiego,
- podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników Urzędu Miejskiego i ich sprawności administracyjnej w obsłudze interesantów (mieszkańcy, istniejące podmioty gospodarcze, potencjalni inwestorzy),
- racjonalnego, oszczędnego i efektywnego zarządzania posiadanymi zasobami finansowymi i mieniem komunalnym, a także zagospodarowania przestrzeni Gminy,
- utworzenia zintegrowanego systemu informacji o zjawiskach społeczno-gospodarczych, stanie ochrony środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzeni, strukturze własności terenów, itp.,
- podniesienia standardu obsługi technicznej Urzędu Miejskiego, w tym sprzętu komputerowego wraz z odpowiednim oprogramowaniem.

Uzyskanie przez Urząd Miejski w Łomiankach międzynarodowego certyfikatu jakości z serii ISO 9000 przyczyniać się będzie w dużym stopniu do podniesienia rangi Gminy w oczach potencjalnych inwestorów (krajowych i zagranicznych), banków oraz organizacji pomocowych, w tym zwłaszcza Unii Europejskiej, a także będzie istotnym czynnikiem zwiększającym efekt promocyjny Gminy Łomianki.

2. Opracowanie szczegółowych planów realizacji poszczególnych kierunków działań (planowanych przedsięwzięć) zapisanych w Strategii - w pierwszym rzędzie priorytetowych

Plany te stanowią podstawę do koordynacji podmiotowej, przedmiotowej, przestrzennej i czasowej ich realizacji oraz zapewnienia niezbędnych źródeł ich finansowania (własnych i zewnętrznych). Winny one zawierać:

- termin rozpoczęcia i zakończenia (część z nich może mieć charakter ciągły, np. w zakresie bezpieczeństwa publicznego - w tej sytuacji nie określa się terminu jego zakończenia),
- etapy realizacji (w sytuacji jeśli jest to pożądane lub niezbędne z punktu widzenia jego specyfiki),
- określenie podmiotu odpowiedzialnego za jego wykonanie oraz podmiotów współpracujących lub współodpowiedzialnych,
- koszty finansowe, społeczne (w kategoriach korzyści lub niekorzyści dla mieszkańców lub ich części) i ekologiczne związane z jego realizacją,
- źródła finansowania,
- spodziewane efekty z jego realizacji dla mieszkańców Gminy, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego, finansów Gminy, itp.),

- lokalizacja przestrzenna (jeśli wiąże się ono z konkretnym miejscem w przestrzeni Gminy).

3. Opracowanie oraz realizacja wieloletniego planu inwestycyjnego i finansowego

Wieloletni plan inwestycyjny stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki inwestycyjnej Gminy Łomianki. Zawiera on listę zadań inwestycyjnych w układzie priorytetowym (rankingowym) przewidzianych do realizacji wraz z zakresem rzeczowym i finansowym w rozbiciu na poszczególne lata. Innymi słowy, stanowi on zbiór wyselekcjonowanych, ocenionych i zaakceptowanych do realizacji - przez Władze Gminy Łomianki - gminnych zadań inwestycyjnych w określonym horyzoncie czasu. Jego posiadanie przyczynia się do racjonalizacji wydatków inwestycyjnych. Drugi - stanowi podstawę do prowadzenia długookresowej polityki finansowej i jest narzędziem efektywnego zarządzania finansami Gminy Łomianki. Określa on:

- niezbędny, racjonalny poziom wydatków bieżących zapewniający wykonanie wszystkich zadań statutowych Gminy,
- wolne środki brutto, które można wykorzystać na finansowanie inwestycji gminnych i obsługę długu,
- wolne środki netto na realizację gminnych programów inwestycyjnych (a więc po uwzględnieniu kosztów obsługi istniejącego zadłużenia i zabezpieczenia środków na obsługę planowanego zadłużenia),
- górny pułap możliwości zadłużenia się Gminy - przyjmując najbardziej prawdopodobne założenia co do warunków kredytowania inwestycji gminnych.

Oba wieloletnie plany stanowią „pomost” pomiędzy ustaleniami STRATEGII, a corocznymi budżetami Gminy Łomianki.

4. Prorozwojowa (proinwestycyjna) polityka finansowa Władz Gminy Łomianki

Polityka ta winna zmierzać w pierwszym rzędzie do długookresowej maksymalizacji dochodów budżetowych, racjonalizacji wydatków bieżących oraz poprawy efektywności wykorzystania własnych środków inwestycyjnych. Głównym czynnikiem maksymalizacji dochodów budżetowych jest przede wszystkim trwały i dynamiczny rozwój gospodarczy, jako bazy dochodowej zarówno dla mieszkańców, jak i budżetu Gminy, a także lepsza ściągalność podatków i opłat lokalnych (w tym podatku od nieruchomości). Z kolei, racjonalizacja wydatków bieżących powinna zmierzać do minimalizacji kosztów zaspokajania potrzeb publicznych należących do zadań Gminy, przy zachowaniu określonego standardu świadczonych usług. Wymaga to prowadzenia stałego monitoringu bieżących kosztów utrzymania określonych obiektów, urządzeń i świadczenia usług. Dotyczy to szczególnie kosztów funkcjonowania oświaty gminnej, które w ostatnich latach znacznie wzrosły. Natomiast poprawa efektywności wykorzystania środków inwestycyjnych wymaga konsekwentnego stosowania zasady racjonalnego gospodarowania, tj. „maksymalizacji efektów z wydatkowanych nakładów lub minimalizacji nakładów na uzyskanie założonego

efektu”. Możliwość stosowania tej zasady występuje we wszystkich fazach procesu inwestycyjnego poczynając od koncepcji projektu inwestycyjnego poprzez jego przygotowanie, a następnie realizację. Najważniejszą sprawą jest maksymalne skracanie czasu procesu inwestycyjnego, zgodnie z zasadą „czas to pieniądz”, co wymaga precyzyjnego jego zaplanowania. Ponadto, nie należy zbytnio rozbudowywać „frontu inwestycyjnego”, bowiem grozi to wydłużeniem się czasu trwania inwestycji, a w konsekwencji wzrostem ogólnych kosztów inwestycji.

Potencjalne możliwości zwiększenia środków finansowych na inwestycje gminne istnieją poprzez szersze korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z preferencyjnych kredytów bankowych i środków pomocowych Unii Europejskiej, a także podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP). Dzięki takim działaniom będzie można maksymalizować wielkość środków finansowych przeznaczanych na inwestycje gminne, które wynikają z ustaleń Strategii.

5. Partnerska współpraca Władz Gminy Łomianki z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami

Władze Gminy Łomianki winny poszukiwać partnerów społecznych chętnych do współpracy przy realizacji ustaleń STRATEGII. W tym celu będą one inicjować i koordynować partnerską współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi środowiskami opiniotwórczymi i przedsiębiorcami funkcjonującymi na terenie Gminy. Efektem tej współpracy będzie niewątpliwie podniesienie efektywności wydatkowania środków finansowych z budżetu (środki publiczne), lepsze zaspokajanie zbiorowych potrzeb społecznych, umacnianie poczucia podmiotowości mieszkańców oraz uzyskanie możliwości wczesnego reagowania na problemy lokalne, a w konsekwencji wzrost jakości życia mieszkańców Gminy i poprawę warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

6. Promocja walorów i zasobów Gminy Łomianki

Jest ona istotnym uwarunkowaniem skutecznej realizacji ustaleń strategicznych. Ma ona na celu wyrobienie pozytywnego wizerunku Gminy Łomianki u potencjalnych inwestorów, mieszkańców i turystów. Promocja musi być prowadzona w sposób aktywny i nie może zaniedbywać żadnych sposobności, tak w środkach masowej informacji, jak i podczas różnego rodzaju konferencji, targów, kontaktów z odpowiednimi agendami rządowymi, czy wreszcie bezpośrednich kontaktów z potencjalnymi inwestorami.

7. Krajowa partnerska współpraca Gminy Łomianki

Część ustaleń zapisanych w STRATEGII może być realizowana wspólnie z powiatem warszawskim-zachodnim lub z sąsiednimi gminami, w tym z Warszawą oraz władzami województwa mazowieckiego. Wspólna realizacja przedsięwzięć przyczyniać się będzie do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz racjonalizacji wydatkowania środków

finansowych z budżetu Gminy. Takie podejście będzie również czynnikiem zwiększającym szanse na uzyskanie wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych, w tym zwłaszcza środków pomocowych Unii Europejskiej.

8. Międzynarodowa partnerska współpraca Gminy Łomianki

Umożliwia ona skorzystanie z doświadczeń gmin zagranicznych w kwestii metod i praktycznych sposobów rozwiązywania różnych problemów, a także umożliwia realizację wspólnych przedsięwzięć, na które można uzyskać wsparcie ze strony Unii Europejskiej. Współpraca ta jest również ważna z punktu widzenia nawiązywania bezpośrednich kontaktów mieszkańców współpracujących gmin, przedsiębiorców działających na ich terenie, organizację wspólnych przedsięwzięć kulturalnych i sportowych.

9. Działania informacyjne i promocyjne Gminy Łomianki

Mają one na celu informowanie o postępach i trudnościach we wdrażaniu ustaleń STRATEGII. Działania w tym względzie są niezbędnym narzędziem konsultacji społecznej. Stanowią dobrą podstawę nie tylko do społecznego poparcia ustaleń STRATEGII, ale do współdziałania w ich wdrażaniu. W myśl zasady, że „społeczność lokalna powinna być informowana o działaniach władz samorządowych”, wdrażanie ustaleń STRATEGII zawsze musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowej polityce informacyjnej Władz Gminy Łomianki. Nie chodzi tu wyłącznie o funkcję informacyjną, ale także nawiązanie partnerskich stosunków z mieszkańcami i przedsiębiorcami w celu włączenia ich w proces realizacji ustaleń STRATEGII. Podstawowy celem działań informacyjnych i promocyjnych jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach STRATEGII (obecnych oraz potencjalnych mieszkańców i przedsiębiorców oraz turystów, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych), a także podmiotów mogących być partnerami w realizacji projektów planowanych zadań. Aby osiągnąć cele związane z informacją i promocją ustaleń STRATEGII i postępów w ich realizacji będą stosowane m.in. następujące środki i instrumenty:

- publikacja tekstu STRATEGII oraz okresowych ocen jej realizacji na stronach internetowych Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w realizacji konkretnych zadań.
- publikacje, broszury informacyjne, plakaty, reklamy, materiały audio-wizualne, ulotki,
- współpraca z mediami - publikacje prasowe, informacje w telewizji i w rozgłoszeniach radiowych.

CZEŚĆ IX

MONITORING, KONTROLA I OCENA EFEKTÓW REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

Dla skutecznej i efektywnej realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU niezbędne jest stworzenie systemu stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jej ustaleń (celów i kierunków działań). Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu Gminy, jak i wewnątrz niej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiągnięcie przyjętych celów rozwoju. Generalnie rzecz biorąc, systemy monitoringu i kontroli służą do wykrywania:

- istniejących, bądź możliwych tendencji i zdarzeń powodujących zakłócenia w wykonywaniu decyzji wynikających z przyjętych ustaleń STRATEGII,
- negatywnych konsekwencji tychże decyzji dla jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz stanu środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzeni,
- odchyleń realizacyjnych od założonych celów rozwoju Gminy.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII służy więc rozwiązywaniu problemów, gdyż nastawione są one na ich wykrywanie oraz zapobieganie ich skutkom. Pozwala to na zwiększenie zdolności Władz Gminy Łomianki do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące zarówno w otoczeniu, jak i wewnątrz niej.

1. Monitoring i kontrola realizacji

Monitoring jest procesem systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażania ustaleń STRATEGII. Stanowi on narzędzie wspomagające procesy zarządzania strategicznego, podejmowania decyzji rozwojowych i przewidywania ewentualnych zagrożeń realizacyjnych. Innymi słowy, istotą procesu monitoringu i kontroli jest stwierdzenie, czy wynik naszego działania (efekt końcowy) jest zgodny z zamierzeniami (cele rozwoju, kierunki działań) oraz czy wszystkie czynności i środki zastosowane w działaniu były potrzebne do osiągnięcia zamierzonego stanu. Jest to ciągły proces, który składa się z trzech współzależnych faz, z zachowaniem poniższej sekwencji:

Faza 1 - MONITORING STANU. Jego efektem jest permanentna diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, dokonana w poszczególnych dziedzinach i przekrojach. Warunkiem jego przeprowadzenia jest dostępność w miarę kompletnych danych źródłowych, w tym

wskaźników statystycznych najbardziej charakterystycznych dla wybranych zjawisk ze sfery społeczno-gospodarczej. Monitoring stanu należy prowadzić w sposób permanentny.

Faza 2 - MONITORING DZIAŁAŃ. Jest to pośrednia faza procesu monitoringu STRATEGII. Polega na ewidencjonowaniu planowanych, podejmowanych i zrealizowanych przedsięwzięć, w celu ich późniejszej analizy ilościowo-jakościowej. Monitoring działań należy prowadzić w sposób permanentny.

Faza 3 - MONITORING REALIZACJI CELÓW. Jest ściśle związany z zasadą oceny ex post. Jego istotą jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało, a co nie zostało zrobione, określenie przyczyn tego stanu rzeczy, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele (operacyjne i strategiczne). Ma on więc na celu systematyczne analizowanie stanu zaawansowania realizacji poszczególnych kierunków działań i ich zgodności ze sformułowanymi celami. W ocenie tej należy przyjąć za podstawę analizę wskaźników bezpośrednio korespondujących z poszczególnymi kierunkami działań. Monitoring realizacji celów należy prowadzić w sposób cykliczny (np. raz do roku).

Taki trzystopniowy sposób podejścia zapewni możliwie pełną, bieżącą informację na temat ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Łomianki oraz zrealizowanych, podjętych lub planowanych kierunków działań.

Monitoring realizacji ustaleń strategicznych prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. MONITORING RZECZOWY obejmować będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp w realizacji zapisanych w STRATEGII kierunków działań oraz umożliwiać będzie oceny ich wykonania w odniesieniu do celów rozwoju. Będzie się on posługiwał się dwoma rodzajami wskaźników, a mianowicie:

- WSKAŹNIKAMI PRODUKTU (dostarczają informacji o dobrach lub usługach wytworzonych w wyniku realizacji planowanych przedsięwzięć) - opisują one rzeczy materialne lub usługi powstałe bezpośrednio w wyniku ich realizacji, np. długość zmodernizowanych dróg, liczba wybudowanych miejsc parkingowych,
- WSKAŹNIKAMI REZULTATU (dostarczają informacji o zmianach jakie nastąpiły w wyniku realizacji planowanych przedsięwzięć) - opisują one bezpośrednio i natychmiastowe efekty (korzyści) wynikające z ich realizacji, np. liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej.

Natomiast MONITORING FINANSOWY obejmować będzie ocenę racjonalności i sprawności wydatkowania środków finansowych (własnych i zewnętrznych) na realizację planowanych przedsięwzięć zawartych w STRATEGII.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU będzie obejmowała w szczególności:

- zbieranie i interpretowanie (oceny) danych opisujących postęp i efekty realizowanych przedsięwzięć,
- bieżący nadzór, kontrolę i ocenę realizacji poszczególnych przedsięwzięć,
- wczesne diagnozowanie trudności mogących mieć niekorzystny wpływ na realizowane przedsięwzięcie, zwłaszcza na jego terminowość i ostateczne koszty realizacji,
- korygowanie i modyfikowanie planowanych przedsięwzięć jeśli nie ma szans i możliwości ich wykonania,

- weryfikację zgodności założonych planów finansowych z faktyczną ich realizacją,
- weryfikację zgodności uzyskiwanych efektów z założonymi celami,
- ocenę efektywności wykorzystania środków finansowych pozostających w dyspozycji budżetu Gminy i aktualizację prognoz finansowych,
- aktualizację i uzupełnianie zapisów STRATEGII, w zależności od pojawiających się zewnętrznych i wewnętrznych merytorycznych przyczyn,
- sporządzanie przez Burmistrza Łomianek raportu z realizacji ustaleń STRATEGII (raz w roku) i jego przekazywanie do Rady Miejskiej, a także upowszechnianie wśród mieszkańców.

Monitoring i kontrola realizacji ustaleń Strategii mają, więc za zadanie szybko wykrywać tendencje i zdarzenia mogące mieć negatywny wpływ na skalę i tempo realizacji, zapisanych w STRATEGII, celów rozwoju i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć).

Efekty monitoringu i kontroli realizacji ustaleń STRATEGII, zostaną przedstawione w postaci zbiorczego raportu, będącego podstawą do oceny postępu we wdrażaniu ustaleń strategicznych. W zależności od wyniku tej oceny wnioski zawarte w raporcie powinny sygnalizować potrzebę:

- intensyfikacji, bądź ograniczenia podejmowanych kierunków działań,
- aktualizacji i modyfikacji zapisów STRATEGII,
- kontynuacji dotychczasowych kierunków działań.

2. Ocena efektów realizacji

Ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU umożliwia - poprzez odpowiednio dobrany system wskaźników - badać rezultaty (postępy) w zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy. Będzie ona prowadzona w dwóch aspektach:

- bieżąca (on-going) - ocenie tej będą podlegać poszczególne kierunki działań w trakcie ich realizacji,
- ex-post - ocenie tej będą podlegać poszczególne kierunki działań (planowane przedsięwzięcia) po ich zakończeniu.

Przy ocenie efektów realizacji ustaleń STRATEGII należy uwzględnić następujące trzy kryteria:

- skuteczności, co pozwala określić, czy i na ile cele zapisane w STRATEGII zostały osiągnięte,
- efektywności, co pozwala porównać zasoby zaangażowane przy realizacji danego przedsięwzięcia z rzeczywistymi osiągnięciami - jest to stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów,
- korzystności, co pozwala ocenić faktyczne efekty z realizacji danego przedsięwzięcia - jest to ocena „saldo” skutków pozytywnych i negatywnych powstałych w wyniku jego realizacji.

Ocena efektów zdefiniuje również czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia we wdrażaniu poszczególnych kierunków działań, a także określi

rekomendacje i proponowane zmiany w zapisach STRATEGII. Szczególną uwagę należy zwrócić na sposób rozpowszechniania wyników tej oceny tak, aby dotarły one do jak najszerszego grona mieszkańców Gminy i zlokalizowanych na jej terenie podmiotów gospodarczych oraz innych zainteresowanych podmiotów.

3. Zestaw wskaźników do monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji

W celu ułatwienia monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU wprowadzić należy zestaw wskaźników (produktu i rezultatu), a mianowicie (należy je obliczać corocznie):

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Wskaźniki o charakterze ogólnym	
Liczba ludności ogółem, w tym kobiet	Rezultatu
Struktura ludności według płci	Rezultatu
Struktura ludności według wieku	Rezultatu
Struktura ludności według grup ekonomicznych - ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	Rezultatu
Przyrost naturalny ludności	Rezultatu
Saldo migracji (różnica między liczbą zameldowań i wymeldowań)	Rezultatu
Dochody ogółem budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Rezultatu
Udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetu gminy	Rezultatu
Wielkość zadłużenia budżetu gminy w stosunku do wymogów ustawowych	Rezultatu
Liczba projektów gminy współfinansowanych środkami pomocowymi Unii Europejskiej (szt.)	Rezultatu
Wielkość środków finansowych pozyskanych przez gminę z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (w tys. zł)	Rezultatu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Cel strategiczny: Likwidacja niedoborów w infrastrukturze komunalnej oraz usprawnienie powiązań transportowych z otoczeniem	
Zaopatrzenie w wodę pitną	
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.)	Produktu
Zdolność produkcyjna wybudowanych lub zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (m ³ /dobę)	Rezultatu
Długość nowowybudowanej sieci wodociągowej (km)	Produktu
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	Rezultatu
Kanalizacja i oczyszczanie ścieków	
Długość nowowybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km)	Produktu
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przepompowni ścieków (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przyłączy (przykanalików) do sieci kanalizacji sanitarnej (szt.)	Produktu
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej	Rezultatu
Liczba wybudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (szt.)	Produktu
Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalni ścieków (m ³)	Produktu
Ilość ścieków nieoczyszczonych (m ³)	Rezultatu
Wykorzystanie zdolności produkcyjnej oczyszczalni ścieków (%)	Rezultatu
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.)	Produktu
Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej (km)	Produktu
Gospodarka odpadami	
Liczba dzikich wysypisk śmieci (szt.)	Produktu
Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci (szt.)	Produktu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Liczba punktów skupu surowców wtórnych (szt.)	Produktu
Liczba gospodarstw domowych objętych programem selektywnej zbiórki odpadów (szt.)	Rezultatu
Odsetek odpadów komunalnych poddanych segregacji i odzyskiwaniu surowców wtórnych (recyklingowi) w stosunku do ogółu wytworzonych odpadów	Rezultatu
Liczba firm posiadających zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych, w sposób zgodny z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy	Produktu
Drogi publiczne wraz z urządzeniami towarzyszącymi	
Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych dróg gminnych (km)	Produktu
Odsetek długości dróg gminnych o nawierzchni twardej w stosunku do ogólnej długości dróg gminnych	Rezultatu
Odsetek dróg gminnych poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg powiatowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg wojewódzkich - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Odsetek dróg krajowych - przebiegających przez teren gminy - poddanych modernizacji i remontom w stosunku do ogółu dróg tego wymagających	Rezultatu
Liczba nowowybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej (mosty, skrzyżowania, itp.)	Produktu
Natężenie ruchu pojazdów na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (poj./dobę)	Rezultatu
Natężenie hałasu generowanego przez ruch kołowy na drogach tranzytowych przebiegających przez gminę (decybele)	Rezultatu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Liczba wybudowanych ogólnodostępnych miejsc parkingowych (szt.)	Produktu
Długość wybudowanych chodników (km)	Produktu
Liczba wybudowanych punktów świetlnych - oświetlenia ulicznego (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych przejść dla pieszych (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych zatok autobusowych (szt.)	Produktu
Liczba wybudowanych sygnalizacji świetlnych (szt.)	Produktu
Długość ścieżek rowerowych (km)	Produktu
Transport publiczny	
Długość linii publicznej komunikacji zbiorowej (km)	Produktu
Liczba połączeń (szt.) i częstotliwość kursowania taboru publicznej komunikacji zbiorowej (min.)	Produktu
Liczba mieszkańców obsługiwanych przez publiczną komunikację zbiorową (szt.)	Rezultatu
Koszt pasażerokilometra (zł/pas./km), wozokilometra	Rezultatu
Elektroenergetyka, ciepłownictwo i gaz sieciowy	
Liczba i długość zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych (szt., km)	Produktu
Liczba gospodarstw i innych podmiotów o poprawionych warunkach dostępu do sieci elektroenergetycznej (szt.)	Rezultatu
Liczba kotłowni przystosowanych do wykorzystania paliw ze źródeł odnawialnych (szt.)	Produktu
Długość nowo wybudowanej sieci gazowej (km)	Produktu
Liczba nowo wykonanych przyłączy do sieci gazowej (szt.)	Produktu
% zgazyfikowania gminy	Rezultatu
Cel strategiczny: Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej	
Liczba utworzonych nowych miejsc pracy	Rezultatu
Liczba pracujących ogółem (szt.)	Rezultatu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem, w tym w rozbiciu na poszczególne branże (szt.)	Produktu
Liczba pozyskanych inwestorów i rodzaj ich działalności (szt.)	Rezultatu
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Przeciętna liczba pracujących przypadająca na 1 podmiot gospodarczy	Rezultatu
Liczba miejsc pracy dla niepełnosprawnych (szt.)	Produktu
Stopa bezrobocia	Rezultatu
Udział ludzi młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Rezultatu
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Rezultatu
Liczba miejsc noclegowych i gastronomicznych (szt.)	Produktu
Liczba imprez promujących lokalne produkty turystyczne i kulturowe oraz liczba uczestników tych imprez (szt.)	Produktu
Cel strategiczny: Rozwój usług społecznych oraz wspieranie działań integracyjnych i prospołecznych mieszkańców	
Mieszkalnictwo	
Liczba mieszkań ogółem na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i na 1 izbę	Rezultatu
Ogólna liczba nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Liczba wybudowanych mieszkań komunalnych (szt.)	Produktu
Pomoc społeczna	
Liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną (szt.)	Produktu
Odsetek osób i rodzin objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	Rezultatu
Przeciętna kwota świadczeń z pomocy społecznej na 1 korzystającego (zł)	Rezultatu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Oświata	
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Rezultatu
Liczba uczniów w szkołach podstawowych i w gimnazjach - ogółem i w rozbiu na poszczególne placówki (szt.)	Produktu
Przeciętny koszt utrzymania ucznia w gminnych placówkach oświatowych - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja (zł/rocznie)	Rezultatu
Liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela i na 1 oddział	Rezultatu
Liczba komputerów w szkołach dla dzieci i młodzieży	Produktu
Ochrona zdrowia	
Liczba przychodni zdrowia, świadczących usługi medyczne w ramach NFOZ	Produktu
Liczba lekarzy i pielęgniarek na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Bezpieczeństwo publiczne	
Liczba przestępstw i wykroczeń ogółem (szt.) i na 1000 mieszkańców	Rezultatu
Odsetek wykrywanych przestępstw w stosunku do zgłoszonych przez mieszkańców	Rezultatu
Liczba programów przeciwdziałania przestępczości i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców (szt.)	Produktu
Sport i rekreacja	
Liczba wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych (szt.)	Produktu
Liczba imprez sportowych i rekreacyjno-turystycznych (szt.)	Produktu
Liczba osób korzystających z bazy sportowej i rekreacyjno-turystycznej (szt.)	Rezultatu
Kultura	
Liczba placówek upowszechniania kultury (szt.)	Produktu
Liczba zmodernizowanych placówek upowszechniania kultury (szt.)	Produktu
Liczba imprez kulturalnych (szt.)	Produktu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Liczba osób korzystających z imprez kulturalnych (szt.)	Rezultatu
Organizacje pozarządowe	
Liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy (szt.)	Produktu
Liczba przedsięwzięć gminnych konsultowanych z mieszkańcami lub ich reprezentantami (szt.)	Produktu
Środki z budżetu gminy przeznaczone na realizację inicjatyw obywatelskich i wspieranie działalności organizacji pozarządowych (zł)	Produktu
Obsługa administracyjna mieszkańców	
Czas załatwiania spraw mieszkańców i inwestorów przez urząd gminy	Produktu
Stopień upowszechnienia systemu e-gmina (możliwość załatwiania spraw przez Internet)	Rezultatu
Liczba bezpłatnych punktów dostępowych do komputerowej sieci bezprzewodowej, tzw. „hot-spot” dla mieszkańców gminy (szt.)	Produktu
Cel strategiczny: Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzenne	
Zasoby i ochrona środowiska przyrodniczego	
Powierzchnia terenów prawnie chronionych (ha)	Produktu
Odsetek terenów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy	Rezultatu
Powierzchnia terenów zieleni (ha)	Produktu
Odsetek terenów zieleni, w tym lasów w ogólnej powierzchni gminy	Rezultatu
Liczba budynków, w których wymieniono pokrycia azbestowe (szt.)	Produktu
Liczba zamontowanych instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (szt.)	Produktu
Zagospodarowanie przestrzenne	
Odsetek powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w stosunku do powierzchni, która powinna być nimi objęta	Rezultatu
Wolne tereny do zagospodarowania pod funkcje mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe i rekreacyjno-wypoczynkowe (ha)	Produktu

Wyszczególnienie	Rodzaj wskaźnika
Zasób niezabudowanych gruntów komunalnych (ha)	Produktu
Stan wyposażenia niezabudowanych gruntów komunalnych w urządzenia infrastruktury technicznej (opis poszczególnych nieruchomości gruntowych)	Rezultatu
Wielkość środków finansowych z budżetu gminy wydatkowanych na uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych - produkcja, handel, usługi, mieszkalnictwo (zł)	Produktu

Tak określone wskaźniki produktu i rezultatu pozwalają na ukazanie dynamiki zachodzących zmian w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Łomianki w czasie oraz stopień zaawansowania realizacji przyjętych celów strategicznych i kierunków działań (planowanych przedsięwzięć). Powyższe wskaźniki można również stosować do porównań z innymi gminami porównywalnej wielkości, średnią dla powiatu warszawskiego-zachodniego i gmin miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego oraz Polski.

Bezpośredni nadzór nad realizacją ustaleń STRATEGII należeć będzie do Burmistrza Łomianek, zaś bieżący nadzór sprawować będzie wyznaczony pracownik Urzędu Miejskiego - KOORDYNATOR REALIZACJI STRATEGII. Do jego zadań będzie należało:

- bieżąca koordynacja, kontrola i analiza realizacji ustaleń Strategii,
- stała obserwacja zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju Gminy,
- monitoring realizacji ustaleń STRATEGII - pozyskiwanie i przetwarzanie niezbędnych danych,
- ocena efektów realizacji ustaleń STRATEGII - analiza wskaźników (produktu i rezultatu) zawartych w powyższym zestawieniu,
- przygotowywanie raportów z realizacji ustaleń STRATEGII i ich przekazywanie Burmistrzowi Łomianek,
- identyfikacja i analiza rozbieżności pomiędzy założeniami strategicznymi a osiągniętymi rezultatami oraz określanie rodzajów działań naprawczych,
- aktywne poszukiwanie źródeł finansowania poszczególnych kierunków działań zawartych w STRATEGII, w tym środków pomocowych Unii Europejskiej.

Informacje zebrane w ten sposób, pomimo ich czysto informacyjnego charakteru, pozwolą na śledzenie zaawansowania poszczególnych kierunków działań oraz podjęcie działań naprawczych w przypadku wystąpienia trudności w realizacji ustaleń STRATEGII.

Podmiotem periodicznie (przynajmniej raz na rok) kontrolującym i oceniającym przebieg realizacji ustaleń STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI DO 2020 ROKU będzie Rada Miejska i jej poszczególne Komisje.